

૩૭૧૮

કચ્છી લેખાં.

ભાગ બીજો.

કચ્છી વિદ્યાર્થીઓના ઉપયોગને સાર.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

હરજીવન મેઘજી પટેલ.

કચ્છ—સુ.દા.

(સુધારા તથા વધારા સાથે.)

બીજી આવૃત્તિ.

અમદાવાદમાં

ધીકાંટે અમદાવાદ યુનિયન પ્રીન્ટિંગ પ્રેસમાં
ઘેહુલાભાઈ નરસિંહદાસે છાપ્યાં.

ઈ. સ. ૧૮૮૯—સંવત ૧૯૪૫.

(સર્વ હક રજવાધિન રાખ્યાછે.)

કિંમત ૦૧૧૧ કેરી.

કચ્છી લેખાની અનુક્રમણિકા.

વિષય.	પૃષ્ઠ.	વિષય.	પૃષ્ઠ.
શેરનાં લેખાની કૂંચીઓ. ૨		ઓનાં કારણુ. સૈ લેખે...૨૫	
શેરનાં લેખાની કૂંચીઓ-		ધાન્યનાં લેખાની કૂંચીઓ.	
નાં કારણુ..... ૩		કળશી લેખે.....૨૬	
મણુનાં લેખાની કૂંચીઓ. ૬		ધાન્યનાં લેખાની કૂંચીઓ	
મણુનાં લેખાની કૂંચીઓ-		નાં કારણુ. કળશી લેખે...૨૭	
નાં કારણુ..... ૭		ચૂનાનાં લેખાની કૂંચીઓ...૨૮	
કપાસીઆના ભારનાં લે-		ગંજનાં લેખાની કૂંચીઓ. ૩૧	
ખાની કૂંચીઓ.....૧૦		જમીન ભરવાની રીત...૩૩	
કપાસીઆના ભારનાં લે-		જમીનનાં લેખાની કૂંચીઓ.૩૫	
ખાની કૂંચીઓનાં કારણુ.૧૧		ડઝનનાં લેખાની કૂંચીઓ. ૩૬	
કાલાંના ભારનાં લેખાની		કોડીનાં લેખાની કૂંચીઓ. ૩૭	
ની કૂંચીઓ૧૨		કાગળનાં લેખાની કૂંચીઓ. ૩૮	
કાલાંના ભારનાં લેખાની		સેંકડાનાં લેખાની કૂંચીઓ. ૩૯	
કૂંચીઓનાં કારણુ. ... ૧૩		હળરનાં લેખાની કૂંચીઓ. ૪૦	
ખાંડીનાં લેખાની કૂંચીઓ. ૧૪		વ્યાજ ગણવાની રીત..... ૪૧	
ખાંડીનાં લેખાની કૂંચી-		નાણાવટીઓમાં વ્યાજ કા-	
ઓનાં કારણુ.....૧૫		ઢવાની રીત.....૪૨	
સોના રૂપાનાં લેખાની કૂં-		લાકડાં માપવાના હિસાબ. ૪૫	
ચીઓ. ગદીઆણા લેખે. ૧૮		એક તોલને ખીજ તોલમાં	
સોના રૂપાનાં લેખાની કૂં-		આણવાની રીત.૪૭	
ચીઓનાં કારણુ. ગદી-		પગાર ગણવાના હિસાબ. ૪૯	
આણા લેખે.૧૯		કોરી અને રૂપીઆના સં-	
સોના રૂપાનાં લેખાની કૂં-		બંધની કૂંચીઓ૫૦	
ચીઓ. તોલા લેખે ... ૨૦		પરચુણ દાખલા૫૧	
સોના રૂપાનાં લેખાની કૂં-		કચ્છી કોણકો.....૫૫	
ચીઓનાં કારણુ. તોલા		કચ્છના વેપારીઓને ઉપ-	
લેખે. ૨૧		યોગમાં આવતાં ખીજ	
ધાન્યનાં લેખાની કૂંચી-		દેશનાં કોણકો.....૬૦	
ઓ. સૈ લેખે૨૪		કોરીમાંથી રૂપીઆ કરવા-	
ધાન્યનાં લેખાની કૂંચી-		નો કોઠો.....૭૧	

શેરનાં લેખાંની કૃત્તિઓ.

જેટલી કોરીએ શેર તેથી અર્ધે દોકડે ને દશગણે ફેકડે^૧, દોકડા બાર. પા કોરીએ શેર હોય તો બે બદામ ને અઢી ફેકડે, દોકડા બાર. અર્ધી કોરીએ શેર હોય તો પા દોકડે ને પાંચ ફેકડે, દોકડા બાર. પોણી કોરીએ શેર હોય તો છ બદામ ને સાડાસાત ફેકડે, દોકડા બાર.

૨. જેટલી કોરીએ શેર તેથી અર્ધે ઢીંગલે, સવા દોકડા બાર. જેટલી કોરીએ શેર તેટલે ઢીંગલે અધોળ અને તેથી બમણે ઢીંગલે નવટાંક.

૩. જેટલે ઢીંગલે શેર તેથી અર્ધી ગણી બદામ ને દશગણે રેપે^૨ દોકડા બાર. પા ઢીંગલે શેર હોય તો પંદર ગણે રેપે, દોકડા બાર. અર્ધે ઢીંગલે શેર હોય તો પા બદામ ને પાંચ રેપે, દોકડા બાર. પોણે ઢીંગલે શેર હોય તો પા બદામ ને વીસ રેપે, દોકડા બાર.

૪. જેટલે ઢીંગલે શેર તેથી પોણી ગણી બદામે સવા દોકડા બાર; દોઢ ગણી બદામે અધોળ અને ત્રણ ગણી બદામે નવટાંક.

૫. જેટલે દોકડે શેર તેટલી બદામનું અધોળ અને તેથી બમણી બદામે નવટાંક.

૬. જેટલે ઢીંગલે અધોળ તેટલી કોરીએ શેર.

૭. જેટલે ઢીંગલે નવટાંક તેથી અર્ધી ગણી કોરીએ શેર.

૮. જેટલે ઢીંગલે દોકડા બાર તેથી અઢી ગણી કોરીએ શેર.

૯. કોરીનું જેટલા શેર તેટલા દોકડા બારનો અર્ધો દોકડો, દશ ફેકડા.

૧૦. કોરીનું જેટલા શેર તેટલા મણની અડતાવીશ કોરી.

૧ દોકડા એકના ફેકડા સો ગણાય છે. ૨ બદામના સો રેપ ગણાય છે. ફેકડા તથા રેપ એ કોઈ ભતનું નાણું નથી. પણ હિસાબને માટે કલ્પિત સંખ્યા છે.

શેરનાં લેખાંની કૃત્રીઓનાં કારણ એટલે સમજણ.

૧. કોરી એકના દોકડા ૨૪ ને શેરના ૪૦ દોકડા ભારે ભાગતાં એક દોકડા ભારની કીંમત અર્ધા દોકડા દશ દોકડા આવે છે, તે પ્રમાણે શેરની નોટલી કોરી કહી હોય તેથી અર્ધે દોકડે ને દશ ગણે દોકડે દોકડા ભાર થાય. પા કોરી અર્ધા કોરી અને પોણી કોરીનું પણ એજ પ્રમાણે નીકળશે.

૨. એક શેરના દોકડા ભાર ૪૦ ને કોરી એકના અર્ધા દીંગણા ૩૨ વડે ભાગવાથી અર્ધા દીંગણાનું સવા દોકડા ભાર થાય, તેમજ એક શેરના અધોળ ૧૬ ને કોરીના દીંગણા ૧૬ વડે ભાગવાથી દીંગણાનું અધોળ આવે. તે પ્રમાણે શેરની નોટલી કોરી કહી હોય તેથી અર્ધે દીંગણે સવા દોકડા ભાર અને તેટલે દીંગણે અધોળ થાય. તે પ્રમાણે નવટાંકનું પણ નીકળશે.

૩. એક દીંગણાની બદામ ૨૪ ને એક શેરના દોકડા ભાર ૪૦ વડે ભાગવાથી દોકડા ભારની કીંમત અર્ધા બદામ ને દશ રેપ થાય. તે પ્રમાણે શેરના નોટલા દીંગણા કહ્યા હોય તેથી અર્ધા ગણી બદામ ને દશ ગણે રેપે દોકડા ભાર થાય. પા દીંગણા, અર્ધા દીંગણા અને પોણા દીંગણાનું પણ એજ પ્રમાણે નીકળશે.

૪. એક દીંગણાની બદામ ૨૪ ને શેરના સવા દોકડા ભાર ૩૨ વડે ભાગતાં સવા દોકડા ભારની કીંમત પોણી બદામ થાય તે પ્રમાણે શેરના નોટલા દીંગણા કહ્યા હોય તેથી પોણી ગણી બદામે સવા દોકડા ભાર થાય. તેમજ દીંગણાની બદામ ૨૪ ને શેરના અધોળ ૧૬ વડે ભાગવાથી અધોળની

૧૧. કોરીનું જોટલા પા શેર તેટલા શેરની ચાર કોરી.

૧૨. કોરીનું જોટલા દોઢા ભાર તેટલા શેરની ૪૦ કોરી.

દાખલા.

૧ સવા એ કોરીએ શેર તો દોઢ શેર, નવટાંક ને એક અધોળનું શું? કો. દો. બ.

જ. ૩૧ ૧ ૨

૨. પોણી કોરીએ શેર તો પા શેર ને નવટાંકની શી કીં-
મત પડશે? જ. ૦ કો. ૦૧૧ દો.

૩. સવા કોરી ને એ દીંગણે શેર તો એક અધોળની શી
કીંમત પડશે? દો. બ.

જ. ૨ ૧

૪. પાંચ કોરીએ શેર તો સવા દોઢા ભારનું શું? દો.
જ. ૩૧૧

૫. ત્રણ દીંગણે શેર તો એ દોઢા ભારનું શું? બ. ૩૫.

જ. ૩૧ ૧૦

૬. સાડા ચાર દોઢા શેર તો નવટાંક ને અધોળનું શું? દો. બ.

જ. ૦૧૧ ૧૧

૭. એ દીંગણાનું એક અધોળ તો એ શેરનું શું? કો.
જ. ૪

૮. કોરીનું સાડા ત્રણ શેર તો સાડા ત્રણ દોઢા ભારની
શી કીંમત પડશે? જ. ૦૧૧ દો. ૧૦ કો.

૯. કોરીનું આઠ પા શેર તો એક શેરનું શું? કો.
જ. ૦૧

૧૦ પાંચ કોરીનું દોઢા ભાર તો શેરનું શું? કો.
જ. ૨૦૦

૧૧. નવ કોરીએ શેર તો અધોળનું શું? કો. દો.
જ. ૦૧ ૧૧

કીંમત દોઢ બદામ થાય. તે પ્રમાણે શેરના જેટલા દીંગલા કઢ્યા હોય તેથી દોઢ ગણી બદામે અધોળ થાય. નવટાંકનું પણ તેજ પ્રમાણે નીકળશે.

૫. દોકડાની બદામ ૧૬ ને શેરના અધોળ ૧૬ વડે ભાગવાથી એક અધોળની કીંમત એક બદામ થાય. અને દોકડાની બદામ ૧૬ ને શેરના નવટાંક ૮ વડે ભાગવાથી એક નવટાંકની બે બદામ થાય. તે પ્રમાણે શેરના જેટલા દોકડા કઢ્યા હોય તેટલી બદામનું અધોળ અને બમણી બદામે નવટાંક થાય.

૬ એક દીંગલે અધોળ તો શેરના ૧૬ અધોળની કીંમત ૧૬ દીંમલા એટલે એક કોરી થાય. તે પ્રમાણે જેટલે દીંગલે અધોળ તેટલી કોરીએ શેર થાય.

૭. એક દીંગલાનું નવટાંક હોય તો શેરના ૮ નવટાંકની કીંમત ૮ દીંગલા એટલે અર્ધા કોરી થાય. માટે જેટલે દીંગલે નવટાંક તેથી અર્ધા ગણી કોરીએ શેર થાય.

૮. દીંગલાનું દોકડા બાર હોય તો શેરના દોકડા બાર ૪૦ ના ૪૦ દીંગલા એટલે અઢી કોરી થાય. માટે જેટલે દીંગલે દોકડા બાર તેથી અઢી ગણી કોરીએ શેર થાય.

૯. પહેલી રીત પ્રમાણે એક દોકડા બારની કીંમત અર્ધો દોકડો દશ ફાકડા આવે છે, ત્યારે જેટલા શેર એક કોરીના કઢ્યા હોય તેટલા દોકડા બારનો અર્ધો દોકડો, દશ ફાકડા થાય એ ખુલ્લું છે.

૧૦. કોરીનું શેર હોય તો મણુના શેર ૪૮ ની કોરી ૪૮ થાય તે પ્રમાણે કોરીનું જેટલા શેર તેટલા મણુની ૪૮ કોરી થાય.

૧૧. એક કોરીનું એક પા શેર હોય તો શેરના પાશોરા ૪

૧૨. સવા આડ કારીએ શેર તો સવા બે શેરનું શું ?

જ. ૧૮૧ કા. ૧૧ દો.

મણનાં લેખાંની ફૂંચીઓ.

૧. જેટલી કારીએ મણ તેટલે ત્રાંખીએ શેર. પા કારીએ મણ હોય તો બે બદામે શેર. અર્ધા કારીએ મણ હોય તો ચાર બદામે શેર અને પોણી કારીએ મણ હોય તો છ બદામે શેર.

૨. જેટલી કારીએ મણ તેટલા દોકડાનું બશેર. તેટલા દીંગલાનું ત્રણ શેર (પાકા અઢી શેર) અને તેથી બમણે દીંગલે છ શેર (પાકા પાંચ શેર)

૩. જેટલી કારીએ મણ તેથી સવા ગણે દોકડે, દોકડા ભાર.

૪. જેટલી કારીએ મણ તેથી અર્ધા ગણી બદામે અઘોળ અને તેટલી બદામે નવટાંક.

૫. જેટલે દીંગલે મણ તેથી અર્ધા ગણી બદામે શેર:

૬. જેટલે દીંગલે મણ તેટલી બદામનું બે શેર.

૭. જેટલે દીંગલે મણ તેથી સવા ગણે રૂપે દોકડા ભાર.

૮. જેટલે દોકડે મણ તેટલી બદામનું ત્રણ શેર.

૯. જેટલે ત્રાંખીએ શેર તેટલી કારીનું મણ.

૧૦. જેટલે દીંગલે અઢી શેર (કાચા ત્રણ શેર) તેટલી કારીએ મણ.

૧૧. જેટલે દીંગલે પાંચ શેર (કાચા છ શેર) તેથી અર્ધા ગણી કારીએ મણ.

૧૨. કારીનું જેટલા મણ તેટલા શેરનો એક ત્રાંખીઓ.

૧૩. દીંગલાનું જેટલા શેર તેટલા મણની ત્રણ કારી.

૧૪. દોકડાનું જેટલા શેર તેટલા મણની બે કારી.

૧૫. ત્રાંખીઆનું જેટલા શેર તેટલા મણની એક કારી.

ની ૪ કોરી થાય. માટે કોરીનું જેટલા પાશર તેટલા શેરની ૪ કોરી થાય.

૧૨. એક કોરીનું એક દોકડા ભાર હોય તો શેરના ૪૦ દોકડા ભારની કીંમત ૪૦ કોરી થાય. માટે કોરીનું જેટલા દોકડા ભાર તેટલા શેરની ૪૦ કોરી થાય.

મણુનાં લેખાંની કૂચીઓનાં કારણ.

૧. મણુના શેર ૪૮ ને કોરીના ત્રાંખીઆ ૪૮ વતી ભાગતાં ત્રાંખીએ શેર પડયું. પા કોરી, અર્ધા કોરી અને પોણી કોરીનું પણ એજ પ્રમાણે નીકળશે.

૨. મણુના શેર ૪૮ ને કોરીના દોકડા ૨૪ વડે ભાગતાં એક દોકડાનું બે શેર પડયું. તેમજ મણુના શેર ૪૮ ને કોરીના ઢીંગલા ૧૬ વતી ભાગતાં એક ઢીંગલાનું ત્રણ શેર પડે. પાંચ શેરનું પણ એવીજ રીતે નીકળશે.

૩. પેહેલી રીત પ્રમાણે જેટલી કોરીએ મણુ હોય તેટલે ત્રાંખીએ શેર થાય છે, માટે ત્રાંખીઆના દોકડા ૫૦ ને શેરના દોકડા ભાર ૪૦ વતી ભાગતાં દોકડા ભારની કીંમત સવા દોકડો થાય છે.

૪. પેહેલી રીત પ્રમાણે ત્રાંખીએ શેર થાય છે. માટે ત્રાંખીઆની બદામ ૮ ને શેરના અઘોળા ૧૬ ને નવટાંકા ૮ વતી અનુક્રમે ભાગતાં અર્ધા બદામે અઘોળ અને બદામનું નવટાંક પડયું.

૫. ઢીંગલાની બદામ ૨૪ ને મણુના શેર ૪૮ વતી ભાગતાં અર્ધા બદામે શેર પડયું.

૬. મણુના શેર ૪૮ ને ઢીંગલાની બદામ ૨૪ વડે ભા-

દાખલા.

૧. સાડી સતર કોરીએ મણુ તો ત્રણુ શેરનું શું ?
કો. દો.
જ. ૧ ૧૧
૨. સવા અઢાર કોરીએ મણુ તો ચાર શેરનું શું ?
કો. દો.
જ. ૧૧ ૦૧
૩. સવા ચોવીશ કોરી એ દીંગલે મણુ તો દોઢ શેરનું શું ?
કો. દો. બ.
જ. ૦૧૧ ૦ ૦૧
૪. સાડી પંદર કોરીએ મણુ તો એ શેર ને નવટાંકનું શું ?
કો. દો. બ.
જ. ૦૧ ૪૧ ૩૧
૫. પચીશ કોરીએ મણુ તો એક શેર ને એક દોકડા ભા-
રનું શું ?
કો. દો. દો.
જ. ૦૧ ૦૧૧ ૬૧
૬. સવા આઠ કોરીએ મણુ તો નવટાંકને અધોળનું શું ?
કો. બ. વિ.
જ. ૦૧૧ ૦ ૨
૭. સવા ચાદ કોરી એ દીંગલે મણુ તો પોણા મણુ ને પાં-
ચ શેરનું શું ?
કો. દો. બ.
જ. ૧૨૧ ૧૧૧ ૨
૮. સવાપાંચ કોરી ને એ દીંગલે મણુ તો નવટાંકનું શું ?
કો. બ. વિ.
જ. ૦ ૧ ૨
૯. એ કોરીને એ દીંગલે મણુ તો એ શેરનું શું ?
જ. ૨ દો. ૨ બ.
૧૦ પાંચ દોકડે મણુ તો છ શેરનું શું ? દો. બ.
જ. ૦૧ ૨

ગતાં બદામનું બે શેર પડ્યું.

૭. પાંચમી કૂચી પ્રમાણે અર્ધાં બદામે શેર થાય છે. માટે અર્ધાં બદામના રૂપ ૫૦ ને શેરના દોકડા ભાર ૪૦ વડે ભાગતાં સવા રૂપે દોકડા ભાર પડ્યું.

૮. મણુના શેર ૪૮ ને દોકડાની બદામ ૧૬ વતી ભાગતાં એક બદામનું ત્રણ શેર પડ્યું.

૯. એક ત્રાંખીએ એક શેર તો મણુના શેર ૪૮ ના ૪૮ ત્રાંખીઆ એટલે એક કોરી થાય, માટે જેટલે ત્રાંખીએ શેર તેટલી કોરીનું મણુ પડે.

૧૦. એક હીંગલાનું અઢી શેર હોય તો મણુની અઢીશેરી ૧૬ ના ૧૬ હીંગલા એટલે એક કોરી થાય છે. બે હીંગલે અઢી શેર કહ્યું હોય તો બે કોરીનું મણુ પડે. માટે જેટલે હીંગલે અઢી શેર તેટલી કોરીનું મણુ થાય.

૧૧. એક હીંગલાનું પાંચ શેર હોય તો મણુની પાંચ શેરી આઠના આઠ હીંગલા એટલે અર્ધાં કોરી થાય.

૧૨. ઉપલી પેહેલી રીત પ્રમાણે એક શેરનો એક ત્રાંખીઆ આવે છે. ત્યારે જેટલા મણુ એક કોરીના કલા હોય તેટલા શેરનો એક ત્રાંખીઆ આવે એ ખુદલુંજ છે.

૧૩. હીંગલાનું એક શેર હોય તો એક મણુના ૪૮ શેરના ૪૮ હીંગલા એટલે ત્રણ કોરી થાય છે. ને હીંગલાનું બે શેર કહ્યું હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે મણુની ત્રણ કોરી થાય. અને હીંગલાનું ત્રણ શેર કહ્યું હોય તો તેની કીંમત ત્રણ ગણી ઓછી થતાં ત્રણ મણુની ત્રણ કોરી થાય. એ રીતે હીંગલાનું જેટલા શેર તેટલા મણુની ત્રણ કોરી થાય છે.

૧૧. કોરીનું પાંચ મણુ તો પાંચ શેરનું શું ? દો.

જ. ૦૧

૧૨. હીંગલાનું મણુ તો દોકડા ભારનું શું ? જ. રૂપ. ૧૧

૧૩. દોકડાનું ચાર શેર તો એ મણુનું શું પડશે ? કો.

જ. ૧

૧૪. ઝવ્વા પંદર કોરી એ હીંગલે મણુ તો ત્રણ શેર ને અઘોળનું શું પડશે ? કો. દો. વિ.

જ. ૦૧૧ પા ૧૧

૧૫. ચાલીશ કોરીએ મણુતો એ મણુ ને અઘી શેરનું શું ?

જ. ૮૨૧ કો.

કપાસીઆના ભારનાં લેખાંની ફૂંચીઓ.

૧. જેટલી કોરીએ ભાર તેથી ૨૩ ગણે દોકડે મણુ.
૨. જેટલી કોરીએ ભાર તેથી ચોગણે દોકડે દોઢ મણુ.
૩. જેટલી કોરીએ ભાર તેટલા દોકડાનું સવાવીશ શેર.
૪. જેટલી કોરીએ ભાર તેથી ચોગણી બદામે પાંચ શેર ને અઘોળ.

૫. જેટલે હીંગલે ભાર તેથી ચોગણી બદામે દોઢ મણુ.
૬. જેટલે હીંગલે ભાર તેટલી બદામનું સવા વીશ શેર.
૭. જેટલે હીંગલે ભાર તેથી ચોગણી વિશવાસીએ પાંચ શેર ને અઘોળ.

૮. કોરીના જેટલા મણુ તેટલા ભારની ૯ કોરી.

૯. કોરીના જેટલા ભાર તેટલા દોઢ મણુના ચાર દોકડા.

દાખલા.

૧. પંદર કોરીએ ભાર કપાસીઆ તો ૪૧ મણુનું શું ?

જ. કો. ૭.૧

૨. સાડીચોવીશ કોરીએ ભાર કપાસીઆ તો ત્રણ મણુનું શું ?

જ. કો. ૮

૧૪. દોકડાનું એક શેર હોય તો મણના ૪૮ શેરના ૪૮ દોકડા એટલે બે કોરી આવે છે. ને દોકડાનું બે શેર કહ્યું હોય તો તેની કોમત બમણી ઓછી થતાં બે મણની બે કોરી આવે છે. એ રીતે દોકડાનું જોટલા શેર હોય તેટલા મણની બે કોરી આવે.

૧૫. ત્રાંખીઆનું એક શેર હોય તો મણના ૪૮ શેરના, ૪૮ ત્રાંખીઆ એટલે એક કોરી આવે છે. ને ત્રાંખીઆનું બે શેર કહ્યું હોય તો તેની કોમત બમણી ઓછી થતાં બે મણની એક કોરી આવે છે.

કપાશીઆના ભારનાં લેખાંની કૂચીઓનાં કારણ.

૧. કોરીના દોકડા ૨૪ ને ભારના મણ ૯ વડે ભાગતાં ૨ $\frac{૨}{૩}$ દોકડે મણ પડયું.

૨. કોરીના દોકડા ૨૪ ને ભારના દોઢ મણીઆ ૬ વડે ભાગતાં દોઢ મણના ચાર દોકડા આવે.

૩. ભારના સવાવીશ શેર ૨૪ ને કોરીના દોકડા ૨૪ વડે ભાગતાં એક દોકડાનું સવાવીશ શેર આવે.

૪. ઉપલી ત્રીજી કૂચી મુજબ દોકડાનું સવાવીશ શેર થાય છે. તેને દોકડાની ચોગણી બદામ ૪ વડે ભાગવાથી ચોગણી બદામનું પાંચ શેર ને એક અઘોળ આવે.

૩. સાડીખાવીશ કોરીએ ભાર કપાસીઆ તો ૪૦૧ શેરનું શું ? જ. કો. ૧૧૧ ૩

૪. સાડીચાદ કોરીએ ભાર કપાસીઆ તો દશ શેર ને નવ-ટાંકનું શું પડશે ? જ. દો. ૭

૫. પંદર કોરી બે ઢીંગલે ભાર કપાસીઆ તો ત્રણ મણ, પાંચ શેર ને એક અધોળનું શું ? કો. દો. બ.

જ. ૫ ૪૧૧ ૦૧

૬. સાડીસતર કોરીએ ભાર કપાસીઆ તો ૪ મણ દશ શેર ને એક અધોળનું શું પડશે ? કો. દો. બ.

જ. ૭૧૧ ૫ ૦૧

૭. કોરીના ત્રણ મણ કપાસીઆ તો બે ભારનું શું ? જ. કો. ૬

૮. કોરીના છ મણ કપાસીઆ તો છ ભાર કપાસીઆનું શું પડશે ? જ. કો. ૯

કાલાંના ભારનાં લેખાંની કૂચીઓ.

૧. જેટલી કોરીએ ભાર તેટલે દોકડે ને વીશ ગણે ફોકડે મણ.

૨. જેટલી કોરીએ ભાર તેટલા ઢીંગલાનું સવા મણ.

૩. જેટલી કોરીએ ભાર તેટલા દોકડાનું પીસતાલીશ શેર, તેટલા ત્રાંખીઆનું સાડાખાવીશ શેર અને તેટલા ખવડીઆનું સવા અગીઆર શેર.

૪. જેટલે ઢીંગલે ભાર તેટલી બદામે ને વીશ ગણે રેષે મણ.

૫. જેટલે ઢીંગલે ભાર તેથી દોઢ ગણી બદામનું સવા મણ.

૬. જેટલે ઢીંગલે ભાર તેટલી બદામનું ૪૫ શેર, તેથી અર્ધગણી બદામનું ૨૨૧ શેર અને પા ગણી બદામે ૧૧૧ શેર.

૭. જેટલી કોરીએ મણ તેથી ૨૦ ગણી કોરીએ ભાર.

૮. જેટલી કોરીએ શેર તેથી ૧૦૮૦ ગણી કોરીએ ભાર.

૧ ત્રાંખીઆના બે ખવડીઆ ગણાય છે.

૫. આનાની બદામ ૨૪ ભારના દોઢ મણીઆ ૬ વડે ભાગતાં દોઢ મણની ચાર બદામ આવે.

૬. ઉપલી પાંચમી ફૂંચી પ્રમાણે ૪ બદામનું દોઢ મણુ આવે છે. માટે દોઢ મણુના શેર ૮૧ ને ચાર બદામ વડે ભાગતાં બદામનું સવાવીશ શેર આવ્યું.

૭. ઉપક્રી છટ્ટી ફૂંચી પ્રમાણે બદામનું સવાવીશ શેર આવ્યું તેને બદામની યોગણી વિશવાસી ૪ વડે ભાગતાં ચાર વિસવાશીનું પાંચ શેર ને એક અઘોળ આવ્યું.

૮. કોરીનું એક મણુ હોય તો ભારના મણુ ૯ ની ૯ કોરી થાય. અને કોરીનું બે મણુ હોય તો તેની કીંમત બે મણી ઓછી થતાં બે ભારની ૯ કોરી થાય. તે પ્રમાણે આગળ પણ સમજવું.

૯. કોરીના ચાર દોઢડા ૬ અને ભારના દોઢ મણીઆ પણ છ. માટે દોઢ મણુના ચાર દોઢડા થાય.

કાલાંના ભારનાં લેખાંની ફૂંચીઓનાં કારણ.

૧. કોરીના દોઢડા ૨૪ ને ભારના મણુ ૨૦ વડે ભાગતાં એક મણુનો એક દોઢડો ને વીશ ફોકડા આવે.

૨. ભારના મણુ ૨૦ ને કોરીના ઢીંગલા ૧૬ વડે ભાગતાં ઢીંગલાનું સવા મણુ આવે.

૩. ભારના શેર ૧૦૮૦ ને કોરીના દોઢડા ૨૪ વડે ભાગતાં એક દોઢડાનું ૪૫ શેર આવે. તેજ પ્રમાણે ત્રાંબીઆ તથા બવકીઆનું પણ નીકળશે.

૪. ઢીંગલાની બદામ ૨૪ ને ભારના મણુ ૨૦ વડે ભાગતાં એક મણુની એક બદામ ને વીશ રેપ આવે.

૫. ભારના મણુ ૨૦ ને ઢીંગલાની દોઢ બદામ ૧૬ વડે ભાગતાં દોઢ બદામનું સવા મણુ આવે.

૧ ઢીંગલાને આનો પણ કહે છે.

૯. કોરીનું જેટલા મણુ તેટલા ભારની ૨૦ કોરી.

૧૦. કોરીનું જેટલા શેર તેટલા ભારની ૧૦૮૦ કોરી.

દાખલા.

૧. ૯૬ કોરીએ એક ભાર કાલાં તો દોઢ ભારને બે મણુનું શું? જ. ૧૫૪૥ કો. ૨૧ દો. ૧૫ દો.

૨. ૮૮૥ કોરીએ એક ભાર કાલાં તો અઢી મણુનું શું? જ. ૧૧ કો. ૧૧૧ દો.

૩. ૯૨ કોરીએ એક ભાર કાલાં તો પોણાચાર મણુ ને સવા અગીઆર શેરનું શું? કો. દી. બ. જ. ૧૮ કો. ૨ આ.

૪. ૧૨૦ કોરી બે ઢીંગલે ભાર કાલાં તો ૨૧૧ મણુનું શું? જ. ૧૧ કો. ૦૧ દી.

૫. ૨૧૧ કોરીનાં એક મણુ કાલાં તો ૩ ભાર કાલાંનું શું? જ. ૧૫૦ કો.

૬. ૦૧૧ કોરીએ એક શેર કાલાં તો ૦૧૧ ભારનું શું? જ. ૨૭૦ કો.

૭. એક કોરીનાં ૮ મણુ કાલાં તો ૪ ભારનું શું? જ. ૧૦ કો.

૮. એક કોરીનાં ૩ શેર કાલાં તો ૧૧૧ ભારનું શું? જ. ૫૪૦ કો.

૯. ૧૦૨ કોરીએ ભાર કાલાં તો ૩ ભાર ને પાંચ મણુનું શું? જ. ૪૨૯ કો.

૧૦. ૧૨૮૧ કોરીએ ભાર કાલાં તો ૨૧૧ ભાર ને ૧ મણુનું શું પડશે? કો. દો. દો. જ. ૩૨૭૧ ૪ ૨૦

ખાંડીનાં લેખાંની કૃત્તીઓ.

૧. જેટલી કોરીએ ખાંડી તેટલે દોકડે ને વીશ ગણે દોકડે મણુ.

૨ જેટલી કોરીએ ખાંડી તેટલા ઢીંગલાનું સવા મણુ.

૬. ભારના શેર ૧૦૮૦ ને ઢીંગલાની બદામ ૨૪ વડે ભાગતાં એક બદામનું ૪૫ શેર આવે તેજ પ્રમાણે આગળ પણ સમજવું.

૭ એક કોરીનું એક મણ હોયતો ભારના મણ ૨૦ની ૨૦ કોરી આવે અને એ કોરીએ મણ તો તેથી બમણી કોરીએ ભાર. તેજ પ્રમાણે આગળ પણ સમજવું.

૮. એક કોરીનું શેર હોય તો ભારના શેર ૧૦૮૦ની ૧૦૮૦ કોરીએ ભાર થાય. એ કોરીએ શેર હોયતો તેની કીંમત બમણી વધતાં તેથી બમણી ગણી કોરીએ ભાર થાય. તેજ પ્રમાણે આગળ પણ સમજવું.

૯. કોરીનું એક મણ હોયતો ભારના મણ ૨૦ની ૨૦ કોરી થાય, ને કોરીનું એ મણ હોયતો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં એ ભારની ૨૦ કોરી થાય.

૧૦. કોરીનું એક શેર કહ્યું હોયતો ભારના શેર ૧૦૮૦ ની ૧૦૮૦ કોરી થાય ને કોરીનું એ શેર કહ્યું હોયતો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં એ ભારની ૧૦૮૦ કોરી થાય. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

ખાંડીનાં લેખાંની કુંચીઓનાં કારણ.

૧. કોરીના દોકડા ૨૪ ને ખાંડીના મણ ૨૦ વડે ભાગતાં એક દોકડે ને વીશ દોકડે મણ પડયું.

૨. ખાંડીના મણ ૨૦ ને કોરીના ઢીંગલા ૧૬ વડે ભાગતાં ઢીંગલાનું સવા મણ પડયું.

૩. પહેલી રીત પ્રમાણે એક દોકડો અને ૨૦ દોકડાનું મણ થાય છે. માટે એક દોકડો ને વીશ દોકડાના કૂલ ૧૨૦ દોકડા થયા. તેને મણના શેર ૪૮ વડે ભાગતાં એક શેરની કીંમત અઢી દોકડા આવે છે.

૪. ખાંડીના શેર ૯૬૦ ને કોરીના દોકડા ૨૪ વડે ભાગતાં એક દોકડાનું ૪૦ શેર એટલે પોણો મણ. ને ચાર

૩. જેટલી કારીએ ખાંડી તેથી અઢીગણુ ફાકડે શેર.
૪. જેટલી કારીએ ખાંડી તેટલા દોકડાનું પોણામણુ ને ચાર શેર.
૫. જેટલી કારીએ ખાંડી તેટલી બદામનું અઢીશેર.
૬. જેટલી કારીએ ખાંડી તેથી અઢી ગણુ રેષે અઘોળ અને પાંચ મણુ રેષે નવટાંક.
૭. જેટલી કારીએ ખાંડી તેટલે રેષે દોકડાબાર.
૮. જેટલે ઢીંગલે ખાંડી તેટલી બદામ, ને વીશ ગણુ રેષે મણુ.
૯. જેટલે ઢીંગલે ખાંડી તેથી અઢીગણુ રેષે શેર.
૧૦. જેટલે દોકડે ખાંડી તેટલી બદામનું સવા મણુ.
૧૧. જેટલે દોકડે ખાંડી તેથી પોણી ગણી બદામ ને પાંચ ગણુ રેષે મણુ.
૧૨. જેટલે ઢીંગલે મણુ તેથી સવા ગણી કારીએ ખાંડી.
૧૩. જેટલે દોકડે શેર તેથી ૪૦ ગણી કારીએ ખાંડી.
૧૪. જેટલે ઢીંગલે શેર તેથી ૬૦ ગણી કારીએ ખાંડી.
૧૫. જેટલે ત્રાંખીએ શેર તેથી ૨૦ ગણી કારીએ ખાંડી.
૧૬. દોકડાનું જેટલા શેર તેટલી ખાંડીની ૪૦ કારી.
૧૭. ઢીંગલાનું જેટલા શેર તેટલી ખાંડીની ૬૦ કારી.
૧૮. તાંખીઆનું જેટલા શેર તેટલી ખાંડીની ૨૦ કારી.

દાખલા.

૧. પંદર કારીએ ખાંડીતો એક મણુનું શું ? જ. ૦૧૧ કો.
૨. સવા ચોવીશ કારીએ ખાંડી તો અઢી મણુનું શું ?
જ. ૩ કો. ૦૧૧ દો.
૩. ચૈદ કારીએ ખાંડી તો બે શેરનું શું ? દો. ફા.
જ. ૦૧ ૨૦
૪. ચોવીજ કારીએ ખાંડી તો દોઢ મણુને આઠ શેરનું શું ?
જ. ૨ કો.
૫. સવા અડતાળીશ કારીએ ખાંડી તો અઢી શેરનું શું ?
જ. ૩ દો. ૦૧ બ.

શેર પડ્યું.

૫. ઉપલી ચોથી રીત પ્રમાણે દોકડાનું ૪૦ શેર આવે છે. માટે ૪૦ શેરને દોકડાની બદામ ૧૬ વતી ભાગવાથી એક બદામનું અઢીશેર આવે.

૬. ઉપલી પાંચમી રીત પ્રમાણે બદામનું અઢીશેર આવે છે. માટે બદામના રેષ ૧૦૦ ને અઢીશેરના અધોળ ૪૦ તથા નવટાંકના ૨૦ વતી ભાગતાં અઢી રેષે અધોળ અને પાંચ રેષે નવટાંક પડ્યું.

૭. ઉપલી પાંચમી રીત પ્રમાણે બદામનું અઢી શેર આવે છે. માટે અઢી શેરના દોકડાભાર ૧૦૦ ને બદામના રેષ ૧૦૦ વતી ભાગતાં એક રેષે દોકડાભાર પડ્યું.

૮. ઢીંગલાની બદામ ૨૪ ને ખાંડીના મણુ ૨૦ વડે ભાગવાથી એક બદામ ને વીશ રેષે મણુ પડ્યું.

૯. આઠમી રીત પ્રમાણે એક બદામ ને વીશ રેષે મણુ થાય છે માટે એક બદામ ને વીશ રેષના રેષ ૧૨૦ ને મણુના શેર ૪૮ વડે ભાગતાં શેરની કીંમત અઢી રેષ આવે છે.

૧૦. ખાંડીના મણુ ૨૦ ને દોકડાની બદામ ૧૬ વડે ભાગતાં બદામનું સવા મણુ પડ્યું.

૧૧. દોકડાની બદામ ૧૬ ને ખાંડીના મણુ ૨૦ વડે ભાગતાં પોણી બદામ ને પાંચ રેષે મણુ પડ્યું.

૧૨. એક ઢીંગલે મણુ હોય તો ખાંડીના મણુ ૨૦ ના ૨૦ ઢીંગલા એટલે સવા કોરી આવે છે.

૧૩. એક દોકડે શેર હોય તો ખાંડીના શેર ૯૬૦ ના ૯૬૦ દોકડા એટલે ૪૦ કોરી આવે છે.

૧૪. ઢીંગલાનું શેર હોય તો ખાંડીના શેર ૯૬૦ ના ૯૬૦ ઢીંગલા એટલે ૬૦ કોરી આવે છે.

૧૫. ત્રાંબીઆનું શેર હોય તો ખાંડીના શેર ૯૬૦ ના

૧૮. છત્રીશ કોરીએ ખાંડી તો નવટાંકને અધોળનું શું ?
જ. ૧૧૧૧ બ. ૨૦ રેષ.
૧૯. સવા છત્રીશ કોરીએ ખાંડી તો બે દોકડાભારનું શું ?
જ. ૦૧૧ બ. ૨૨૧૧ રેષ.
૨૦. એવીશ કોરી ને બે હીંગલે ખાંડી તો બે મણનું શું ?
જ. ૨૧ કો. ૩૧૧૧ દો. ૨૧ બ. આશરે.
૨૧. પંદર કોરી ને ત્રણ હીંગલે ખાંડી તો બે શેરનું શું ?
જ. ૦૧૧૧ દો. ૧૫ રે.
૨૨. સવા છત્રીશ કોરીને એક હીંગલે ખાંડી તો દોઢ મણનું શું ?
જ. ૨૧૧ બ. ૨૨૧૧૧૧ ૫
૨૩. પંદર હીંગલે મણ તો બે ખાંડીનું શું ?
જ. ૩૭૧૧ કો.
૨૪. પંદર કોરી ને બે દોકડે મણ તો દોઢ ખાંડીનું શું ?
જ. ૪૫૨૧૧ કો.
૨૫. બાર કોરી ને બે હીંગલે મણ તો એક ખાંડીનું શું ?
જ. ૨૪૨૧૧ કો.
૨૬. હીંગલાનું ત્રણ શેર તો એક ખાંડીનું શું ?
જ. ૨૦ કો.

સોના રૂપાનાં લેખાંનો ફૂંચીઓ.

ગદીઆણા લેખ.

૧. જેટલી કોરીએ ગદીઆણા તેટલે હીંગલે વાલ. અર્ધ કોરીએ ગદીઆણા હોય તો અર્ધે હીંગલે વાલ. અને પોણી કોરીએ ગદીઆણા હોય તો પોણે હીંગલે વાલ.
૨. જેટલી કોરીએ ગદીઆણા તેટલે તાંબીએ રતી.
૩. જેટલી કોરીએ ગદીઆણા તેથી બમણી બદામે મગભાર.
૪. જેટલે હીંગલે ગદીઆણા તેથી દોઢ મણી બદામે અથવા તેટલે ઉપચાને વાલ.

૯૬૦ ત્રાંખીઆ એટલે ૨૦ કોરી આવે છે.

૧૬. દોકડાનું શેર હોય તો ખાંડીના શેર ૯૬૦ ના ૯૬૦ દોકડા એટલે ૪૦ કોરી આવે છે. ને દોકડાનું બે શેર કહ્યું હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે ખાંડીની ૪૦ કોરી આવે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૭. ઢીંગલાનું એક શેર કહ્યું હોય તો ખાંડીના શેર ૯૬૦ ના ૯૬૦ ઢીંગલા એટલે ૬૦ કોરી આવે છે. ને ઢીંગલાનું બે શેર કહ્યું હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે ખાંડીની ૬૦ કોરી આવે છે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૮. ત્રાંખીઆનું એક શેર હોય તો ખાંડીના શેર ૯૬૦ ના ૯૬૦ ત્રાંખીઆ એટલે ૨૦ કોરી આવે છે. ને ત્રાંખીઆનું બે શેર કહ્યું હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે ખાંડીની વીશ કોરી આવે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

સોના રૂપાનાં લેખાંની ફૂંચીઓનાં કારણ.

ગદીઆણા લેખે.

૧. ગદીઆણાના વાલ ૧૬ ને કોરીના ઢીંગલા ૧૬ વડે ભાગતાં ઢીંગલાનું વાલ પડ્યું. તે પરથી પા, અર્ધા અને પેસણી કોરીનું નીકળશે.

૨. ગદીઆણાની રતી ૪૮ ને કોરીના ત્રાંખીઆ ૪૮ વડે ભાગવાથી ત્રાંખીએ રતી પડે છે.

૩. કોરીની બદામ ૩૮૪ ને ગદીઆણાના મગબાર ૧૯૨ વડે ભાગતાં બમણી બદામે મગબાર પડ્યું.

૪. ઢીંગલાની બદામ ૨૪ ને ગદીઆણાના વાલ ૧૬ વડે ભાગવાથી દોઢ ગણી બદામે વાલ પડ્યું. તેમજ આનાના ઉપઆના ૧૬ ને ગદીઆણાના વાલ ૧૬ વડે ભાગતાં વાલનો એક ઉપઆનો આવે.

૫. જેટલે ઢીંગલે ગદીઆણો તેથી અર્ધા ગણી બદામે રતી.
૬. જેટલે ઢીંગલે ગદીઆણો તેથી બમણી વિશવાશીએ મગભાર.
૭. જેટલે દોકડે ગદીઆણો તેટલી બદામે વાલ.
૮. જેટલે આને વાલ તેટલી કોરીનું એક ગદીઆણો.
૯. જેટલે ત્રાંખીએ રતી તેટલી કોરીનું એક ગદીઆણો.
૧૦. ઢીંગલાના જેટલા વાલ તેટલા ગદીઆણાની એક કોરી.
૧૧. ઢીંગલાની જેટલી રતી તેટલા ગદીઆણાની ત્રણ કોરી.
૧૨. ત્રાંખીઆની જેટલી રતી તેટલા ગદીઆણાની એક કોરી.

દાખલા.

૧. સવા ચોવીશ કોરીએ ગદીઆણો તો દોઢ વાલનું શું?
જ. ૩ કો. ૫ દો. ૧૫.
૨. સવા બત્રીશ કોરીએ ગદીઆણો તો ત્રણ વાલ ને બે રતીની શી કીંમત પડશે ? કો. દો. બ.
જ. ૭ા ૩ા ૨
૩. છવીશ કોરીએ ગદીઆણો તો બે મગભારનું શું ?
જ. ૦ કો. ૦ા દો.
૪. પચીશ કોરી બે ઢીંગલે ગદીઆણો તો બે વાલ ને એક રતીનું શું પડશે ? જ. ૩ા કો. ૩ાા દો. ૩ બ.
૫. સાડી છવીશ કોરી બે દોકડે ગદીઆણો તો બે વાલનું શું ? જ. ૩ા કો. ૧ાા દો.
૬. પોણી અઠ્યાવીશ કોરી બે ઢીંગલે ગદીઆણો તો ત્રણ વાલ, બે રતી ને એક મગભારનું શું ? કો. દો. બ.
જ. ૬ા ૦ાા ૨ાા

પ્રતિભા લેખે.

૧. જેટલી કોરીએ તોલો તેટલે સોળ ગણે દોકડે સવા ગદીઆણો.

૧ અઢીઆં ૩૦ વાલનો તોલો ગણ્યો છે. પણ કેટલેક ઠેકાણે ૨૮-૨૯ વાલનો તોલો પણ ગણાય છે. સોનું ૩૫ ગદીઆણાથી વેચાય છે. માટે તોલોની કુંચી ઝાઝી કામની નથી.

૫. ઢીંગલાની બદામ ૨૪ ને ગદીઆણાની રતી ૪૮ વડે ભાગવાથી અર્ધા બદામે રતી પડે છે.

૬. ઢીંગલાની વિશવાસી ૩૮૪ ને ગદીઆણાના મગ ભાર ૧૯૨ વતી ભાગવાથી બમણી વિશવાસીએ મગ ભાર આવે.

૭. ગદીઆના વાલ ૧૬ વડે દોઢડાની બદામ ૧૬ ને ભાગવાથી વાલની એક બદામ આવે.

૮. એક ઢીંગલે વાલ હોય તો ગદીઆણાના વાલ ૧૬ ના ૧૬ ઢીંગલા એટલે એક કોરી પડે.

૯. એક ત્રાંખીએ રતી હોય તો ગદીઆણાની રતી ૪૮ ના ૪૮ ત્રાંખીઆ એટલે એક કોરી પડે.

૧૦ ઢીંગલાનું એક વાલ હોય તો ગદીઆણાના વાલ ૧૬ના ૧૬ ઢીંગલા એટલે એક કોરી એક ગદીઆણાની પડે. ને ઢીંગલાનું બે વાલ હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે ગદીઆણાની એક કોરી થાય. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૧. ઢીંગલાની એક રતી હોય તો ગદીઆણાની ૪૮ રતીના ૪૮ ઢીંગલા એટલે ત્રણ કોરી પડે. ને ઢીંગલાની બે રતી હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે ગદીઆણાની ત્રણ કોરી થાય. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૨. ત્રાંખીઆની એક રતી હોય તો ગદીઆણાની ૪૮ રતીના ૪૮ ત્રાંખીઆ એટલે એક કોરી એક ગદીઆણાની પડે. ને ત્રાંખીઆની બે રતી કહી હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થતાં બે ગદીઆણાની એક કોરી આવે.

તોલા લેબે.

૧. તોલામાં વાલ ૩૦ અને કોરીમાં દોઢડા ૨૪. હવે સવા ગદીઆણાના વાલ ૨૦ અને ૨૪ નો ચુલુકાર કરતાં

૨. જેટલી કોરીએ તોલો તેટલે દોકડે સવા વાલ.
૩. જેટલી કોરીએ તોલો તેટલા દોકડાને ત્રીજે ભાગે સવા રતી.
૪. જેટલી કોરીએ તોલો તેટલે બવડીએ પોણાચાર મગ.
૫. જેટલે દીંગલે તોલો તેટલી શોળ ગણી બદામે સવા ગદીઆણો.
૬. જેટલે દીંગલે તોલો તેટલી બદામનું સવા વાલ.
૭. જેટલી કોરીએ વાલ તેથી ૩૦ ગણી કોરીએ તોલો.
૮. જેટલે દોકડે વાલ તેથી સવાગણી કોરીએ તોલો.
૯. કોરીના જેટલા વાલ તેટલા તોલાની ૩૦ કોરી.
૧૦. દોકડાના જેટલા વાલ તેટલા તોલાની સવા કોરી.

દાખલા.

૧. ૫૨ કોરીએ તોલો તો બે તોલા ને સવા ગદીઆણાનું શું ? જ. ૧૩૮૧૧ કો. ૪. દો.
૨. ૬૫ કોરીએ તોલો તો દશ વાલનું શું ? કો. દો. જ. ૨૧૧૧ ૪
૩. ૪૮૧૧ કોરીએ તોલો તો ૧૧ ગદીઆણો ને ૨૧૧ વાલનું શું ? જ.કો. ૩૬૧ દો. ૩
૪. ૩૫ કોરીએ તોલો તો ૧૧ વાલ ને ૧૧ રતીનું શું ? કો. દો. બ. આ. જ. ૧૧૧૧ ૪૧૧ ૨૧૧
૫. ચાર કોરીએ તોલો તો અઢી રતી, ને પોણાચાર મગભારનું શું પડશે ? જ.૩૧૧૧ દો. ૨૧૧ બ. આ.
૬. ૩૬ કોરી બે દીંગલે તોલો તો ૨ તોલા ને ૨૧૧ વાલનું શું ? જ. ૭૫૧ કો. ૪૧૧ દો.
૭. ૨૧૧ કોરીનું બે વાલ તો એક તોલાનું શું ? કો. જ. ૩૭૧૧
૮. એક કોરી ને એક દોકડે વાલ તો બે તોલાનું શું ? જ. ૬૨૧૧ કો.

૪૮૦ આવીયા તેને ૩૦ વતી ભાગતાં ૧૬ આવીયા. એટલે સવા ગદીઆણાના ૧૬ દોકડા આવે.

૨. તોલાના વાલ ૩૦ ને કોરીના દોકડા ૨૪ વતી ભાગતાં એક દોકડાનું સવા વાલ આવે છે.

૩. તોલામાં રતી ૯૦ અને કોરીના દોકડા ૨૪. હવે સવા રતી અને ૨૪ દોકડાનો ગુણાકાર કરતાં ૩૦ આવીયા જેને ૯૦ વતી ભાગતાં ૩ આવેછે. એટલે દોકડાનો ત્રીજો ભાગ આવેછે.

૪. તોલામાં મગ ૩૬૦ અને કોરીમાં બવકીઆ ૯૬ તેને ૩૩૩ વડે ગુણતાં ૩૬૦ આવીયા. માટે એક બવકીઆના ૩૩૩ મગ થયા.

૫. તોલામાં વાલ ૩૦ અને દીંગલામાં બદામ ૨૪. હવે સવા ગદીઆણાના વાલ ૨૦ અને ૨૪ નો ગુણાકાર કરતાં ૪૮૦ આવીયા તેને ૩૦ વતી ભાગતાં ૧૬ આવી એટલે સવા ગદીઆણાની ૧૬ બદામ આવે.

૬. તોલાના વાલ ૩૦ ને દીંગલાની બદામ ૨૪ વતી ભાગતાં એક બદામનું સવા વાલ આવે.

૭. એક કોરીએ વાલ હોય તો તોલાના વાલ ૩૦ ની ૩૦ કોરી આવે. અને એ કોરીએ વાલ હોય તો તેની કીંમત બમણી થાતાં તેથી બમણી કોરીએ તોલો પડે. (૩૦×૨) એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૮. દોકડે વાલ હોય તો તોલાના ૩૦ ના ૩૦ દોકડા એટલે સવા કોરી થાય. અને એ દોકડે વાલ હોય તો તેની કીંમત બમણી વધતાં તેથી બમણી કોરીએ તોલો થાય (૧×૨) એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૯. કોરીનું એક વાલ હોય તો તોલાના વાલ ૩૦ ની ૩૦ કોરી થાય. ને કોરીનું એ વાલ હોય તો તેના કીંમત બમણી

૯. કોરીના અઢી વાલ તો સવા તોલાનું શું ?

જ. ૧૫ કો.

૧૦. દોઢડાનું સવા-વાલ તો અઢી તોલાનું શું ? કો.

જ. ૨૧

૧૧. ત્રણ કોરીએ તોલો તો એક ગદીઆણો ને સવાવાલનું શું પડશે ? જ. ૧૧ કો. ૫ા દો. ૨૧ બ. આ.

૧૨. ૩૦ કોરીએ તોલો તો બે તોલાને એક વાલનું શું ? જ. ૬૧૧૧ કો. ૩ દો.

ધાન્યનાં લેખાંની ફૂંચીઓ.

સૈ લેખ.

૧. જેટલી કોરીએ સૈ તેથી ૫ા ગણી કોરીએ માપ.
૨. જેટલી કોરીએ સૈ તેથી પોણો ગણે દોઢે પાટવી.
૩. જેટલી કોરીએ સૈ તેથી ત્રગણી બદામે ચોથાલું.
૪. જેટલે ઢીંગલે સૈ તેથી ૫ા. ગણે ઢીંગલે માપ.
૫. જેટલે ઢીંગલે સૈ તેથી પોણી ગણી બદામે પાટવી.
૬. જેટલે ઢીંગલે સૈ તેથી ત્રણ ગણી વિસવાશીએ ચોથાલું.
૭. જેટલે દોઢે સૈ તેથી ૫ા ગણે દોઢે માપ.
૮. જેટલે દોઢે સૈ તેથી અર્ધા ગણી બદામે પાટવી.
- ૯ જેટલે દોઢે સૈ તેથી બમણી વિશવાસીએ ચોથાલું.
૧૦. જેટલી કોરીએ પાટવી તેથી ૩૨ ગણી કોરીએ સૈ.
૧૧. જેટલે ઢીંગલે પાટવી તેથી બમણી કોરીએ સૈ.
૧૨. કોરીની જેટલા પાટવી તેટલી સૈની ૩૨ કોરી.
- ૧૩ ઢીંગલાની જેટલી પાટવી તેટલી સની બે કોરી.

દાખલા.

૧. સાડી બાર કોરીએ સૈ તો બે માપનું શું ? જ. ૬૧ કો.
૨. નવ કોરીએ સૈ તો એક માપ ને બે પાટવીનું શું ? જ. ૨૧ કો. ૧૧૧ દો.

ઑછી થતાં બે તોલાની ત્રીશ કોરી થાય. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૦. દોકડાનું એક વાલ હોય તો તોલાના વાલ ૩૦ ના ૩૦ દોકડા એટલે સવા કોરીએ તોલો થાય. ને દોકડાના બે વાલ કલા હોય તો તેની કીંમત બમણી ઑછી થતાં બે તોલાની સવા કોરી થાય.

ધાન્યનાં લેખાંની ફૂંચીઓનાં કારણ. સે લેખે.

૧. કોરીનાં પાયલાં ૪ ને સૈનાં માપ ૪ વતી ભાગતાં પા કોરીએ માપ પડયું.

૨. કોરીના દોકડા ૨૪ ને સૈની પાટવી ૩૨ વડે ભાગવાથી પોણે દોકડે પાટવી પડી.

૩. કોરીની બદામ ૩૮૪ ને સૈનાં ચોથાલાં ૧૨૮ વડે ભાગતાં ત્રણ બદામે ચોથાલું પડયું.

૪. ઢીંગલાના પા ઢીંગલા ૪ ને સૈનાં માપ ૪ વડે ભાગતાં પા ઢીંગલે માપ પડયું.

૫. ઢીંગલાની બદામ ૨૪ ને સૈની પાટવી ૩૨ વડે ભાગવાથી પોણી બદામે પાટવી પડી.

૬. ઢીંગલાની વિશવાસી ૩૮૪ ને સૈનાં ચોથાલાં ૧૨૮ વડે ભાગતાં ત્રણ વિશવાસીએ ચોથાલું પડયું.

૭. દોકડાના પા દોકડા ૪ ને સૈનાં માપ ૪ વડે ભાગતાં પા દોકડે માપ પડયું.

૮. દોકડાની બદામ ૧૬ ને સૈની પાટવી ૩૨ વતી ભાગવાથી અર્ધા બદામે પાટવી પડી.

૯. દોકડાની વિશવાસી ૨૫૬ ને સૈનાં ચોથાલાં ૧૨૮ વડે ભાગવાથી બમણી વિશવાસીએ ચોથાલું પડયું.

૧૦. કોરીએ પાટવી હોય તો સૈની પાટવી ૩૨ ની ૩૨ કોરી આવે.

૩. સાડી આઠ કોરીએ સૈ તો એક પાટવી ને એક ચોથાલાનું શું ? જ. ૦ કો. ૧૫૫ દો. ૩૫ બ.

૪. સાડી છ કોરી એ દીંગલે સૈ તો એ માપ ને એક પાટવીનું શું ? જ. ૩૫ કો. ૦ દો. ૩૫ બ.

૫. સાડીનવ કોરી એ દીંગલે સૈ તો એ ચોથાલાનું શું ? જ. ૩૫ દો. ૧૫૫ બ.

૬. પોણીઆઠ કોરી એ દોકડે સૈ તો એક માપ ને એ ચોથાલાનું શું ? જ. ૨ કો. ૧૫૫ દો. ૪ બ.

૭. આઠ કોરીએ સૈ તો એક માપ ને એક પાટવીનું શું ? જ. ૨ કો. ૦ દો. ૨ બ.

૮. સાડીસાન કોરીએ સૈ તો દોઢ સૈનું શું ? જ. ૧૧૫ કો.

કળશી લેખે.

૧. નેટલી કોરીએ કળશી તેટલે દીંગલે સૈ.

૨. નેટલી કોરીએ કળશી તેથી પા ગણે દીંગલે માપ.

૩. નેટલી કોરીએ કળશી તેથી પોણીગણી અઢમે પાટવી.

૪. નેટલી કોરીએ કળશી તેથી ત્રગણી વિસવાસીએ ચોથાલું.

૫. નેટલે દીંગલે કળશી તેથી દોઢ ગણી અઢમે સૈ.

૬. નેટલે દીંગલે કળશી તેથી પોણીગણી વિસવાસીએ પાટવી.

૭. નેટલે દોકડે કળશી નેટલી અઢમે સૈ.

૮. નેટલે દોકડે કળશી તેથી અર્ધી ગણી વિસવાસીએ પાટવી.

૯. નેટલે દીંગલે સૈ તેટલી કોરીએ કળશી.

૧૦. નેટલે દીંગલે પાટવી તેથી અત્રીશ ગણી કોરીએ કળશી.

૧૧. નેટલે દીંગલે પચાલું તેથી ૧૨૮ ગણી કોરીએ કળશી.

૧૨. દીંગલાની નેટલી સૈ તેટલી કળશીની એક કોરી.

૧૩. દીંગલાની નેટલી પાટવી તેટલી કળશીની ૩૨ કોરી.

૧૪. દીંગલાનાં નેટલાં ચોથાલાં તેટલી કળશીની ૧૨૮ કોરી.

૧૧. દીંગલે પાટવી કહી હોય તો સૈની પાટવી ૩૨ ના ૩૨ દીંગલા એટલે એ કોરી આવે.

૧૨. કોરીની એક પાટવી કહી હોય તો સૈની પાટવી ૩૨ ની ૩૨ કોરી પડે, ને જો કોરીની એ પાટવી કહી હોય તો તેની કીંમત અમણી ઓછી થતાં એ સૈની ૩૨ કોરી પડે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૩. દીંગલાની એક પાટવી કહી હોય તો સૈની ૩૨ પાટવી ના ૩૨ દીંગલા એટલે એ કોરી પડે. ને જો દીંગલાની એ પાટવી કહી હોય તો તેની કીંમત અમણી ઓછી થતાં એ સૈની એ કોરી પડે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

કળશી લેખે.

૧. કળશીની સૈ ૧૬ ને કોરીના દીંગલા ૧૬ વડે ભાગતાં દીંગલાની સૈ પડી.

૨. કળશીનાં માપ ૬૪ ને કોરીના પા દીંગલા ૬૪ વડે ભાગવાથી પા દીંગલાનું માપ પડ્યું.

૩. કોરીની બદામ ૩૮૪ ને કળશીની પાટવી ૫૧૨ વડે ભાગવાથી એક પાટવીની પોણી બદામ આવે છે.

૪. ઉપલી ત્રીજી રીત પ્રમાણે પાટવીની કીંમત પોણી બદામ આવે છે. માટે પોણી બદામની વિશવાસી ૧૨ ને પાટવીનાં ચોથાઝાં ૪ વડે ભાગવાથી ત્રણી વિશવાસીએ ચોથાઝું પડ્યું.

૫. દીંગલાની બદામ ૨૪ ને કળશીની સૈ ૧૬ વડે ભાગતાં એક સૈની દોઢ બદામ આવે.

૬. દીંગલાની વિશવાસી ૩૮૪ ને કળશીની પાટવી ૫૧૨ વડે ભાગવાથી એક પાટવીની પોણી વિશવાસી આવે છે.

૭. કળશીની સૈ ૧૬ ને દોઢડાની બદામ ૧૬ વડે ભાગવાથી બદામે સૈ પડી.

૮. કળશીની પાટવી ૫૧૨ ને દોઢડાની અર્ધી વિશવાસી ૫૧૨ વડે ભાગતાં અર્ધી વિશવાસીએ પાટવી પડી.

દાખલા.

૧. છનું કોરીએ કળશી તો દોઢ સૈનું શું? જ. ૯ કો.
૨. સો કોરીએ કળશી તો અઢી સૈ ને એક માપનું શું?
જ. ૧૭ કો. ૪૥ દો.
૩. એકસો સાડીઆર કોરીએ કળશી તો બે સૈ ને દોઢ પાટવીનું શું પડશે?
કો. દો. બ. વિ.
જ. ૧૪૧ ૩ ૨૥ ૧
૪. એકસો બત્રીશ કોરી બે ઢીંગલે કળશી તો દોઢ સૈ ને બે ચોથાલાંનું શું?
કો. બ. વિ.
જ. ૧૨૥ ૬ ૦૥૥
૫. સાડીઅઠ્યાશી કોરી ત્રણ ઢીંગલે કળશી તો દોઢ કળશી ને બે ચોથાલાંનું શું? કો. દો. બ.
જ. ૧૩૩ ૨૥૥ ૧૥
૬. એકસો છનું કોરીએ કળશી તો બે માપ ને એક પાટવીનું શું પડશે? જ. ૬૥ કો. ૩ બ.
૭. પંચોતેર કોરી બે દોકડે કળશી તો દોઢ સૈ ને એક પાટવીનું શું? કો. દો. બ. વિ.
જ. ૭ ૪૧ ૩ ૧
૮. આર ઢીંગલે સૈ તો બે કળશીનું શું? જ. ૨૪ કો.
૯. ઢીંગલાની આર પાટવી તો બે કળશીનું શું? કો.
જ. ૧૬
૧૦. ઢીંગલાનાં બે ચોથાલાં તો દોઢ કળશીનું શું? કો.
જ. ૯૬
૧૧. એકસો વીશ કોરીએ કળશી તો દોઢ કળશી ને બે સૈનું શું? જ. ૧૯૫ કો.

ચૂનાનાં લેખાંની કૂંચીઓ.

૧. જેટલી કોરીએ કળશી તેટલે ઢીંગલે ફરો.
૨. જેટલી કોરીએ કળશી તેથી દોઢગણી બદામે આનો.

૯. એક ઢીંગલે સૈ હોય તો કળશીની સૈ ૧૬ ના ૧૬ ઢીંગલા એટલે એક કોરી આવે છે.

૧૦ એક ઢીંગલે પાટવી હોય તો કળશીની ૫૧૨ પાટવીના ૫૧૨ ઢીંગલા એટલે ૩૨ કોરી આવે છે.

૧૧ એક ઢીંગલે ચોથાલું હોય તો કળશીનાં ચોથાલાં ૨૦૪૮ ના ૨૦૪૮ ઢીંગલા એટલે ૧૨૮ કોરી આવે છે.

૧૨. ઢીંગલાની એક સૈ હોય તો કળશીની ૧૬ સૈના ૧૬ ઢીંગલા એટલે એક કોરી પડે. ને જો ઢીંગલાની બે સૈ કહી હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થાતાં બે સૈની એક કોરી આવે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૩. ઢીંગલાની એક પાટવી કહી હોય તો કળશીની પાટવી ૫૧૨ ના ૫૧૨ ઢીંગલા એટલે ૩૨ કોરી આવે. ને ઢીંગલાની બે પાટવી કહી હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થાતાં બે કળશીની ૩૨ કોરી પડે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૧૪. ઢીંગલાનું એક ચોથાલું કહ્યું હોય તો કળશીનાં ૨૦૪૮ ચોથાલાંના ૨૦૪૮ ઢીંગલા એટલે ૧૨૮ કોરી પડે. ને જો ઢીંગલાનાં બે ચોથાલાં કહ્યાં હોય તો તેની કીંમત બમણી ઓછી થાતાં બે કળશીની ૧૨૮ કોરી પડે. એ રીતે આગળ પણ સમજવું.

૩. જેટલે દીંગલે કળશી તેથી દોઢગણી બદામે ફરો.
 ૪. જેટલે દીંગલે કળશી તેથી દોઢગણી વિસવાસીએ આનો.
 ૫. જેટલે દોકડે કળશી તેટલી બદામે ફરો.
 ૬. જેટલે દોકડે કળશી તેટલી વિસવાસીએ આનો.
 ૭. જેટલી કોરીએ ફરો તેટલે દીંગલે આનો.
 ૮. જેટલે દીંગલે ફરો તેથી દોઢ ગણી બદામે આનો.
 ૯. જેટલી કોરીએ ફરો તેથી સોળ ગણી કોરીએ કળશી.
 - ૧૦ જેટલી કોરીએ આનો તેથી ૨૫૬ ગણી કોરીએ કળશી.
 - ૧૧ કોરીના જેટલા ફરા તેટલી કળશીની ૧૬ કોરી.
 ૧૨. કોરીના જેટલા આના તેટલી કળશીની ૨૫૬ કોરી.
 ૧૩. જેટલે દીંગલે ફરો તેટલી કોરીએ કળશી.
 ૧૪. જેટલે દીંગલે આનો તેથી ૧૬ ગણી કોરીએ કળશી.
 ૧૫. દીંગલાના જેટલા ફરા તેટલી કળશીની એક કોરી.
 ૧૬. દીંગલાના જેટલા આના તેટલી કળશીની સોળ કોરી.
- (લેથી કૂચીઓનાં કારણુ લખ્યાં નથી. પણ તેનાં કારણુ આ-
ગળ કોટકો લખેલાં છે તે પરથી શિક્ષકે શીખવવાં જોઈએ.)

દાખલા.

૧. ૭ કોરીએ કળશી તો દોઢ કળશી ને એક ફરાનું શું ?
જ. ૯ કો. ૩ દો.
૨. નવ કોરીએ કળશી તો બે ફરા ને એક આનાનું શું ?
જ. ૧ કો. ૨૫ દી. ૧૫ બ.
૩. પાંચ કોરી બે દીંગલે કળશી તો બે ફરાનું શું ?
જ. ૧૦ કો ૨૧ દી.
૪. સાડીનવ કોરીએ કળશી તો બે ફરા ને બે આનાનું શું પડશે ?
જ. ૧૧ કો. ૪૫ બ.
૫. પંદર કોરી બે દોકડે કળશી તો સવા કળશી ને ફરાનું શું ?
જ. ૨૦૧ કો. ૫૫૫ દો.

૬. સાડાં પાંચ કોરી એક દોકડે કળશી તો બે આના-
નું શું ? જ. ૧ દો. બા બ. ૨ વિ.
૭. અઢી કોરીએ ફરો તો અઢી આનાનું શું ?
જ. બા કો. ૩ા હીં.
૮. ચાર કોરી બે હીંગલે ફરો તો દોઢ ફરો ને એક
આનાનું શું પડશે ? જ. ૬ા કો. ૩ હીં. ૩ બ.
૯. સપા પાંચ કોરીએ ફરો તો બે કળશીનું શું ?
જ. ૧૬૮ કો.
૧૦. આધીએ આનો તો દોઢ કળશીનું શું ? કો.
જ. ૧૬૨
૧૧. કોરીના આઠ ફરા તો ચાર કળશીનું શું ? કો.
જ. ૮
૧૨. કોરીના ત્રણ આના તો દોઢ કળશીનું શું ? કો.
જ. ૧૨૮
૧૩. ત્રણ હીંગલે ફરો તો બે કળશીનું શું ? કો.
જ. ૬
૧૪. ચાર હીંગલે આનો તો છ કળશીનું શું ? કો.
જ. ૩૮૪
૧૫. હીંગલાના ત્રણ ફરા તો સાડીચાર કળશીનું શું ?
જ. ૧૧૧ કો.
૧૬. હીંગલાના ત્રણ આના તો છ કળશીનું શું ?
જ. ૩૨ કો.

ગજનાં લેખાંની ફૂંચીઓ.

૧. જોટલી કોરીએ ગજ તેટલે દોકડે તસુ.
૨. જોટલી કોરીએ ગજ તેટલે ત્રાંબીએ આંગળ.
૩. જોટલી કોરીએ ગજ તેટલા હીંગલાનું દોઢ તસુ.
૪. જોટલે હીંગલે ગજ તેટલી બદામે તસુ.
૫. જોટલે હીંગલે ગજ તેથી અર્ધાંગણી બદામે આંગળ.

૬. જેટલે દોકડે ગજ તેટલી બદામનું દોઢ તસુ.
૭. જેટલે ઢીંગલે તસુ તેથી દોઢગણી કારીએ ગજ.
૮. જેટલે દોકડે તસુ તેટલી કારીએ ગજ.
૯. જેટલે દોકડે આંગળ તેથી બમણી કારીએ ગજ.
૧૦. ઢીંગલાના જેટલા તસુ તેટલા ગજની દોઢ કારી.
૧૧. ઢીંગલાના જેટલા આંગળ તેટલા ગજની ત્રણ કારી.
૧૨. દોકડાના જેટલા તસુ તેટલા ગજની એક કારી.
૧૩. દોકડાના જેટલા આંગળ તેટલા ગજની બે કારી.

દાખલા.

૧. છ કારીએ ગજ તો અઢી તસુનું શું ? કા. દો.
જ. ૦૧ ૩
૨. સાડીઆર કારીએ ગજ તો દોઢ તસુનું શું ?
જ. ૦૧૧ કા. ૦૧૧ દો.
૩. નવ કારીએ ગજ તો એક આંગળનું શું ? જ. ૪૧ દો.
૪. સાડી સાત કારી ત્રણ ઢીંગલે ગજ તો દોઢ તસુનું શું ?
કા. દો. બ.
જ. ૦૧ ૫૧ ૦૧
૫. બે કારી બે ઢીંગલે ગજ તો દોઢ ગજને બે તસુનું શું ?
જ. ૩૧ કા. ૨૧૧ દો.
૬. સાડી આગણીશ કારી ત્રણ ઢીંગલે ગજ તો પોણા ગજને એક આંગળનું શું ? જ. ૧૫ કા. ૪ દો. ૩૧ બ.
૭. બે કારી બે દોકડે ગજ તો અરધ ગજને દોઢ તસુનું શું ?
કા. દો. બ.
જ. ૧ ૪ ૨
૮. ચાર ઢીંગલે તસુ તો અઢી ગજનું શું ? જ. ૧૫ કા.
૯. બે દોકડે તસુ તો ત્રણ ગજનું શું ? જ. ૬ કા.
૧૦. ઢીંગલાના ત્રણ તસુ તો દોઢ ગજનું શું ? કા.
જ. ૦૧૧
૧૧. દોકડાનું બે તસુ તો બે ગજનું શું ? જ. ૧ કા.

જમીન ભરવાની રીત.

૧. જે ખેતરની સામ સામેની બાજુઓ બરાબર હોય તે ખેતર માપવાની રીત—ખેતરની લાંબી બાજુને ઈસ કહે છે. અને ટુંકી બાજુને ઉપજું કહે છે. પ્રથમ ખેતરની એક ઈસ અને એક ઉપજું ભરવું. પછી ઈસ અને ઉપજાનો અરસ પરસ ગુણાકાર કરવો. ગુણાકાર આવે તેના પછી રીત મુજબ વીધાં કરવાં.

૨. જે ખેતરની સામ સામેની બાજુઓ બરાબર ન હોય અને નાની મોટી હોય તો તે માપવાની રીત—ખેતરની બંને ઈસો પ્રથમ દોરી વતી ભરવી. ભરતાં જેટલી આવે તે બંનેનો સરવાળો કરી તેને બેએ ભાગવા. ભાગાકાર આવે તે સરાસરી ઈસ સમજવી, પછી તેજ પ્રમાણે ભરીને ઉપજાની પણ સરાસરી કાઢવી. પછી ઈસ અને ઉપજાનો ગુણાકાર કરવો. ગુણાકાર આવે તેનાં રીત મુજબ વીધાં કરવાં.

૩. ઈસ અને ઉપજાનો ગુણાકાર કરતાં શું આવે તે જાણવા માટે નીચેનો કોઠો ધ્યાનમાં રાખવો—

$$\text{દોરી} \times \text{દોરી} = \text{વીધું.}$$

$$\text{દોરી} \times \text{કરમ} = \text{ગુણાકાર} \div ૨૦ = \text{વીધું.}$$

$$\text{દોરી} \times \text{ગજ} = \text{ગુણાકાર} \div ૬૦ = \text{વીધું.}$$

$$\text{કરમ} \times \text{દોરી} = \text{ગુણાકાર} \div ૨૦ = \text{વીધું.}$$

$$\text{ગજ} \times \text{દોરી} = \text{ગુણાકાર} \div ૬૦ = \text{વીધું.}$$

$$\text{કરમ} \times \text{કરમ} = \text{ચોરસ કરમ} \div ૪૦૦ = \text{વીધું.}$$

$$\text{ગજ} \times \text{ગજ} = \text{ચોરસ ગજ} \div ૩૬૦૦ = \text{વીધું.}$$

$$\text{કરમ} \times \text{ગજ} =$$

દાખલા.

૧. એક ચોરસ ખેતર ઈસે ૨)૫ બે દોરી પાંચ કરમ અને ઉપજે પણ ૨)૫ બે દોરી પાંચ કરમ છે તેની કેટલાં વીધાં જમીન થશે ?

રીત—

દો. ૨)૫=૪૫ કરમ. ઈસ. ૧)૪૫×૪૫=૨૦૨૫ ૪૦૦=૧૮.

૨)૫=૪૫ કરમ. ઉપજી. ૧) ૫ વી. ૨૫ કરમ.

૨. એક ખેતર ઈસે દોરી ૩૦ તથા દોરી ૪૦ છે. અને ઉપજે દોરી ૧૦ તથા દોરી ૨૦૨ છે. ત્યારે તે જમીન કેટલાં વીધાં થશે ?

રીત—

દો. ૩૦ એક ઈસ.

૪૦ ખીજી ઈસ.

દો. ૧૦ એક ઉપજી.

૨)૨ ખીજી ઉપજી.

૨)જા

૨)૩૨

૩૦

૧૦૩૦

દો.

ચો. કરમ.

૩૦×૨૦=૬૦૦ કરમ ઈસ. ૧)૩૦×૩૦=૨૫૦૦ ૪૦૦=

૧૦૩૦×૨૦=૩૦૬૦ કરમ ઈસ. ૧૮. ૬૦ વી. ૧૨૦ ચો. ક.

૩. એક ખેતર ઈસે દોરી ૩૦ તથા દોરી ૫૦ છે. અને ઉપજે દોરી ૨૦ તથા દોરી ૨૦૨ છે. તો તે ખેતર કેટલાં વીધાંનું થશે ?

૧૮. ૬૦ વીધાં.

૪. એક ખેતર સરાસરી ઈસે દોરી ૨૦ છે અને ઉપજે સરાસરી દોરી ૨૦ છે. ત્યારે તે ખેતર કેટલાં વીધાં થશે.

૧૮. ૫ વીધાં.

૫. એક ખેતર ઈસે સરાસરી દોરી ૨૦ છે. અને ઉપજે સરાસરી દોરી ૧૦ છે. ત્યારે તે ખેતર કેટલાં વીધાં થશે ?

૧૮. ૪ વી. ૫૦ ચો. ક.

૬. એક ખેતર ઈસે સરાસરી દોરી ૪૦ છે અને ઉપજે સરાસરી દોરી ૧)૪ છે. ત્યારે તે ખેતર કેટલા વીધાં થશે ?

૧૮. ૫ વી. ૪૦ ચો. ક.

૭. એક ખેતર ઈસે સરાસરી દોરી ૮ છે અને ઉપજે સરાસરી દોરી ૫૦ છે ત્યારે તે ખેતર કેટલાં વીધાં થશે ?

૧૮. ૪૦ વીધાં.

જમીનનાં લેખાંની ઢૂંચીઓ.

૧. જેટલી કોરીએ પરાળે તેટલે દોકડે વીધું.
૨. જેટલી કોરીએ પરાળે તેટલા દીંગણાનું દોક વીધું.
૩. જેટલી કોરીએ પરાળે તેથી પા ગણે દોકડે કરમ.
૪. જેટલી કોરીએ પરાળે તેથી ૬ ગણે રેખે ગજ.
- ૫ જેટલે દીંગલે પરાળે તેટલી બદામે વીધું.
૬. જેટલે દીંગલે પરાળે તેથી પા ગણે રેખે કરમ.
૭. જેટલે દોકડે પરાળે તેટલી બદામનું દોક વીધું.
૮. જેટલી કોરીએ ગજ તેથી ૩૬૦૦ ગણી કોરીએ વીધું.
૯. જેટલી કોરીએ કરમ તેથી ૪૦૦ ગણી કોરીએ વીધું.
૧૦. જેટલે દીંગલે ગજ તેથી ૨૨૫ ગણી કોરીએ વીધું.
૧૧. જેટલે દીંગલે કરમ તેથી ૨૫ ગણી કોરીએ વીધું.
૧૨. કોરીના જેટલા ગજ તેટલાં વીધાંની ૩૬૦૦ કોરી.
૧૩. કોરીના જેટલા કરમ તેટલાં વીધાંની ૪૦૦ કોરી.
૧૪. દીંગણાના જેટલા ગજ તેટલાં વીધાંની ૧૨૫ કોરી.
૧૫. દીંગણાના જેટલા કરમ તેટલાં વીધાંની ૨૫ કોરી.

દાખલા

૧. એકસો અત્રીશ કોરીએ પરાળે તો એ વીધાનું શું?
જ. ૧૧ કો.
૨. સાડી ચોરાશી કોરીએ પરાળે તો દોક વીધાનું શું?
જ. પા કો. ૦૧૧ દો.
૩. છતું કોરીએ પરાળે તો એ કરમનું શું? કો.
જ. ૪૮
૪. ચોરાશી કોરીએ પરાળે તો દોક કરમનું શું?
જ. ૦૧ દો. ૬૧૧ કો.
૫. સાડી છાસડ કોરીએ પરાળે તો એ વીધાં ને એ કરમનું શું?
જ. પા કો. ૦૧ દો. ૮૧ કો.
૬. અત્રીશ કોરી એ દીંગલે પરાળે તો ત્રણ વીધાનું શું?
જ. ૪ કો. ૦૧ દો. ૨ બ.

૭. ચોમ્મક કોરી બે દોકડે પરાન્ને તો ત્રણ વીધાનું શું?
જ. ૮ કો. ૦૧ દો.
૮. પંચાવન કોરીએ પરાન્ને તો ત્રણ કરમનું શું?
જ. ૦૧ દો. ૧૬૧ દો.
૯. પાંત્રીશ કોરીએ પરાન્ને તો એક વીધાનું શું? કો. દો.
જ. ૧૧ ૫

મોજાં, મીણુબત્તીઓ, બટન વગેરે ડઝન (૧૨ નંગ) ની મણતરીથી વેચાય છે તેનાં લેખાંની કૂચીઓ.

૧. જેટલી કોરીએ ડઝન તેટલે આધિએ બંડલ.
૨. જેટલી કોરીએ ડઝન તેથી બમણું દોકડે નંગ.
૩. જેટલી કોરીએ ડઝન તેટલા ઢીંગલાનું પોણું નંગ.
૪. જેટલે ઢીંગલે ડઝન તેથી બમણી બદામે નંગ.
૫. જેટલે દોકડે ડઝન તેટલી બદામનું પોણું નંગ.
૬. જેટલે ઢીંગલે નંગ તેથી પોણી ગણી કોરીએ ડઝન
૭. કોરીનાં જેટલાં નંગ તેટલા ડઝનની બાર કોરી.
૮. ઢીંગલાનાં જેટલાં નંગ તેટલા ડઝનની પોણી કોરી.
૯. દોકડાનાં જેટલાં નંગ તેટલા ડઝનની અરધ કોરી.

દાખલા.

૧. છ કોરીએ ડઝન તો એક બંડલનું શું? કો.
જ. ૩
૨. ત્રણ કોરી બે ઢીંગલે ડઝન તો બે નંગનું શું? કો. દો.
જ. ૦૧ ૦૧
૩. સાડીચાર કોરીએ ડઝન તો ચાર નંગનું શું? કો.
જ. ૧૧
૪. બે કોરી ને બે દોકડે ડઝન તો દોઢ નંગનું શું?
જ. ૦૧ કો. ૦૧ દો.

૫. ચાર કોરીએ ડઝન તો એક બાંડલ ને બે નંગનું શું ? જ. ૨૥ કો. ૪ દો.

૬. ઢીંગણાનાં ત્રણ નંગ તો ત્રણ ડઝનનું શું ? કો. જ. ૧૥

૭. કોરીનાં આઠ નંગ તો ચાર ડઝનનું શું ? કો. જ. ૬

વળી, વાંસ, વગેરે કોડી (૨૦ નંગ) ના હિસાબથી વેચાય છે તેનાં લેખાંની કૂચીઓ.

૧. જેટલી કોરીએ કોડી તેટલે દોકડે ને વીશગણે દોકડે ૩ નંગ.

૨. જેટલી કોરીએ કોડી તેટલા ઢીંગણીનું સવા નંગ.

૩. જેટલે ઢીંગલે કોડી તેટલી બદામ ને વીશ ગણે રેષે નંગ.

૪. જેટલે દોકડે કોડી તેથી પોણીગણી બદામ ને પાંચ ગણે રેષે નંગ.

૫. જેટલે ઢીંગલે નંગ તેથી સવા ગણી કોરીએ કોડી.

૬. કોરીનાં જેટલાં નંગ તેટલી કોરીની વીશ કોરી.

૭. ઢીંગણાનાં જેટલાં નંગ તેટલી કોડીની સવા કોરી.

દાખલા.

૧. પચીશ કોરીએ કોડી તો બે નંગનું શું ? કો. જ. ૨૥

૨. ત્રીશ કોરીએ કોડી તો અઢી નંગનું શું ? કો. જ. ૩૥

૩. પંદર કોરી ને બે ઢીંગલે કોડી તો ચાર નંગનું શું ? કો. દો. બ. રે. જ. ૩ ૧૥ ૧૦

૪. સાડીસાત કોરીએ કોડી તો એ નંગનું શું ? કો.
જ. ૦૧૧
૫. પંદર કોરાએ કોડી તો ચાર નંગનું શું ? કો.
જ. ૩
૬. દીંગણાના ચાર નંગ તો આઠ કોડીનું શું ? કો.
જ. ૨૧૧
૭. કોરીનાં ત્રણ નંગ તો દોઢ કોડીનું શું ? કો.
જ. ૧૦

કાગળનાં લેખાંની કૂચીઓ.

૧. જેટલી કોરીએ રીમ તેટલે દોકડે ને વીશ ગણે
ફાકડે ધા.
૨. જેટલી કોરીએ રીમ તેથી પાંચ ગણે ફાકડે પાનું.
૩. જેટલે દીંગલે રીમ તેટલી અદામ ને વીશ ગણે રેપે ધા.
૪. જેટલે દીંગલે રીમ તેથી પાંચ ગણે રેપે પાનું.
૫. જેટલે દીંગલે ધા તેથી સવાગણી કોરીએ રીમ.
૬. જેટલે દીંગલે પાનું તેથી દોઢ ગણી કોરીએ ધા.
૭. જેટલે દોકડે પાનું તેટલી કોરીએ ધા.
૮. દોકડાનાં જેટલાં પાનાં તેટલા ધાની એક કોરી.

દાખલા.

૧. ચોવીશ કોરીએ રીમ તો એ ધાનું શું પડશે ? કો. દો. ફા.
જ. ૨૧ ૩૧ ૧૦
૨. બાર કોરીએ રીમ તો ત્રણ ધા ને એ પાનાંનું શું ?
કો. દો. ફા.
જ. ૧૧૧ ૨૧ ૧૫
૩. પંદર કોરાએ રીમ તો ત્રણ ધાનું શું ? કો.
જ. ૨૧
૪. બચીશ કોરીએ રીમ તો ચાર ધાનું શું ? કો.
જ. ૫

૫. ઢીંગલાનાં ચાર પાનાં તો બે ધાનું શું ? કો. ૧૮. ૧૧૧
૬. દોકડાનાં ત્રણ પાનાં તો છ ધાનું શું ? કો. ૧૮. ૨
૭. બે દોકડે પાનું તો ત્રણ ધાનું શું ? કો. ૧૮. ૬
૮. ત્રણ ઢીંગલે પાનું તો બે ધાનું શું ? કો. ૧૮. ૯

નાળીએર, મોલીયાં વગેરે સોની ગણત-
રીથી વેચાય છે તેનાં લેખાંની કૂચીઓ.

૧. જેટલી કોરીએ સેંકડો તેથી ૨૪ ગણે ફેકડે નંગ.
૨. જેટલી કોરીએ સેંકડો તેથી સવા બે ગણે દોકડે ને પંદર ગણે ફેકડે દસ નંગ.
૩. જેટલે ઢીંગલે સેંકડો તેથી ૨૪ ગણે રેપે નંગ.
૪. જેટલે દોકડે સેંકડો તેથી ૧૬ ગણે રેપે નંગ.
૫. જેટલી કોરીએ સેંકડો તેટલે ઢીંગલે સવા છ નંગ.
૬. જેટલે ઢીંગલે સેંકડો તેથી દોઢ ગણી બદામે સવા છ નંગ.
૭. જેટલે દોકડે સેંકડો તેટલી બદામનાં સવા છ નંગ.
૮. જેટલે ઢીંગલે નંગ તેથી ૬૧ ગણી કોરીએ સેંકડો.
૯. ઢીંગલાનાં જેટલાં નંગ તેટલા સેંકડાની સવા છ કોરી.

દાખલા.

૧. પંદર કોરાએ સેંકડો તો દશ નંગનું શું ? કો. ૧૮. ૧૧૧
૨. વીસ કોરીનાં સો નાળીએર તો પાંચ નાળીએરનું શું ? ૧૮. ૧ કો.

૩. દશ કોરી ને બે દીંગલે સો મોભીયાં તો આઠ મોભીયાંનું શું ? જ. ૦૧૧ કો. ૧ દો ૪૪ ફો.
૪. દીંગલાના ચાર નાળાએર તો સો નાળાએરનું શું થડશે ? જ. ૧૧૧ કો. ૧૧૧ દો.
૫. સવાઆઠ કોરીએ સેંકડો તો ત્રણ નંગનું શું ? જ. ૫૧૧૧ દો. ૧૯ ફો.
૬. ત્રણ દીંગલે નંગ તો પચાસ નંગનું શું ? કો. દો. જ. ૯૧ ૩
૭. દીંગલાનાં બે નંગ તો પચીસ નંગનું શું ? કો. દો. જ. ૦૧૧ ૦૧૧.

નળીઆં, ઘાસના પૂળા, ત્રોફ વગેરે ૧૦૦૦ ની ગણતરીથી વેચાય છે તેનાં લેખાંની ફૂંચીઓ.

૧. જેટલી કોરીએ હજાર તેટલે દીંગલે ૬૨૧૧ નંગ.
૨. જેટલી કોરીએ હજાર તેટલે ઢબુએ ૧૨૫ નંગ.
૩. જેટલે દીંગલે નંગ તેથી ૬૨૧૧ ગણી કોરીએ હજાર.
૪. દીંગલાનાં જેટલાં નંગ તેટલા હજારની ૬૨૧૧ કોરી.

દાખલા.

૧. પંદર કોરીએ હજાર તો બમ્બો નંગનું શું ? કો. જ. ૩
૨. પચીસ કોરીએ હજાર તો ચારસો નંગનું શું ? કો. જ. ૧૦
૩. બે દીંગલે નંગ તો પાંચસો નંગનું શું ? કો. જ. ૬૨૧૧
૪. દીંગલાનાં ચાર નંગ તો બે હજાર નંગનું શું ? કો. જ. ૩૧૧

વ્યાજ ગણવાની રીત.

૧. કોરી અને મહિનાનો ગુણાકાર કરતાં જે આવે તેને સર કહે છે

૨. દહાડા કઠા હોય તો તે દહાડા અને કોરીના ગુણાકારને ત્રીસે ભાગતાં જે આવે તે સર જણવો.

૩. સેંકડે મહિનાનું ટકા લેખે વ્યાજ હોય તો સરને ૧૦૦ વડે ભાગતાં જે આવે તે કોરી જણવી. અને ભાગાકાર કરતાં જે વધે તેને ચારે ભાગતાં જે આવે તે દોકડા સમજવા. (ખરેખરે તો જે વધે તેને ચોવીસે ગુણી સોએ ભાગવા) ભાગાકાર આવશે તે દોકડા જણવા, અથવા છએ ગુણી પચીસે ભાગવા.

૪. વ્યાજનો ભાવ એક ટકાથી ઓછો વત્તો હોય તો સર આવે તેને નીચે મુજબ ગુણવા.

૦) — પાના પા કરવા.

૦) = પાના અર્ધ કરવા.

૦) ≡ પાના પોણા કરવા.

૦૧ પા કરવા.

૦૧ — પાના સવાયા કરવા.

૦૧ = પાના દોઢા કરવા.

૦૧ ≡ પામાં પાનું પોણું મેળવવું.

૦૧૧ અર્ધ કરવા.

૦૧૧ — અર્ધમાં પાનું પા મેળવવું.

૦૧૧ = અર્ધાના સવાયા.

૦૧૧ ≡ અર્ધામાં પાનું પોણું મેળવવું.

૦૧૧૧ પોણા કરવા.

૦૧૧૧ — પોણામાં પાનું પા મેળવવું.

૦૧૧૧ = પોણામાં પાનું અર્ધ મેળવવું.

૦૧૧૧ ≡ પોણાનું સવાયું.

૧૧ સવાયું.

૧૧૧ દોઢું.

દાખલા.

૧. પચીસ કોરી છ મહિના રહી અર્ધા ટકા લેખે
વ્યાજ શું થશે? જ. ૧૧૧ કો.

૨. ત્રીસ કોરી એ મહિના ને છ દિવસ સુધી રહી,
પોણા ટકા પ્રમાણે વ્યાજ શું થશે? કો. દો. બ.

જ. ૦૧ પાા ૨.

૩. ચાલીસ કોરી છ મહિના ને ત્રણ દિવસ રહી, એ
દીંગલા પ્રમાણે વ્યાજ શું થશે? કો. દો. બ. આ.

જ. ૦૧ ૧૧ ૧

૪. પંદર કોરી આઠ મહિના ને ચાર દિવસ રહી, વ્યા-
જનો ભાવ છ દીંગલ પ્રમાણે તો વ્યાજ શું થશે?

કો. દો. બ.

જ. ૦૧ ૪૧૧ ૩૧ આ.

૫. પાંચસો કોરી નવ મહિના રહી, દશ દીંગલા પ્રમા-
ણે વ્યાજ શું થશે? કો.

જ. ૨૮) ૩

નાણાવટીઓ ખાતાનું વ્યાજ કાઢેછે તેની રીત.

કચ્છ પ્રાંતના નાણાવટીઓમાં વ્યાજ કાઢવાની રીત નીચે
મુજબ છે—

૧. ખાતાવહીમાં જમે ઉધાર રકમો હોય છે. તેનું વ્યાજ
કાઢવા સાર ખાતાં પ્રમાણેજ મથાણું દોરીને તેમાં “વ્યાજ”
એટલું વધારે લખે છે. પછી જમે-પારની રકમો જમે ત-
રફ માંડે છે અને ઉધાર-પારની રકમો ઉધાર તરફ માંડે
છે. પણ ખાતામાં માથે કોરીનો આંકડો ભરે છે. તેમ ન

ભરતાં લીટીને આરંભે કોઠ કરી તેની અંદર તે રકમ લખે છે. પછી તે રકમ કટલા મહિના અને કટલા દિવસ ખાતાની ચોખ કરવાની તીથિ સુધી થઈ તે તીથિ ઉપરથી નક્કી કરી. મા. દી. કરીને જોટલા માસ દિવસ થયા હોય તે લખે છે. પછી તેના વ્યાજ કાઢવાની રીત પ્રમાણે સર કરીને તે સર રકમની પહેલાં ઠાપી તરફ, જમે પારનો જમે તરફ અને ઉધાર પારનો ઉધાર તરફ ચડાવે છે. પછી જમે તરફનો સરનો સરવાળો જમે તરફ નીચે કરે છે. અને ઉધાર પારના સરનો સરવાળો ઉધાર તરફ નીચે કરે છે. વ્યાજનો ભાવ સરખો હોય તો જે તરફના સરનો સરવાળો વધારે હોય તે તરફના સરમાંથી જે તરફના સરનો સરવાળો ઓછો હોય તે બાદ કરે છે. બાકી રહે તેને ટકાએ ગુણી રીત મુજબ કોરી દોકડા કરી જે જમે પારનો સર વધારે થયો હોય તો “દેવી” એમ લખે છે. અને ઉધાર પારનો વધારે થયો હોય તો “લેણી” એમ લખે છે. પછી પાછળ ખતાવ્યા મુજબ તારીજ કાઢે છે.

૨. જે વ્યાજનો ભાવ ઓછો વત્તો હોય તો એક વાર ખતે તરફના સરનું રીત મુજબ કોરી, દોકડા વ્યાજ કાઢીને પછી બાદબાકી કરે છે. અને તારીજ કાઢે છે.

નીચે શા. પાનાચંદ ગલાલચંદના ખાતાનું સંવત ૧૯૪૨ ની સાલનું વ્યાજ કાઢી ખતાવ્યું છે. હિસાબ સંવત ૧૯૪૩ ના કારતક સુદ ૧ ને રોજ કર્યો. વ્યાજ ટકા અર્ધા લેખે.

૧. બીજે ટકાણે તિથી પ્રમાણે મુદત ગણીને વારની સાથે મેળવે છે તથા મહિને અર્ધો દિવસ કાપી મુદત ગણે છે. તેવા રીવાજ આ પ્રાંતમાં ચાલતો નથી.

શા. પાનાચંદ ગલાલચંદનું ખાતું.
સંવત ૧૯૪૨ ની સાલનું.

૪	ઉ
૨૦૦ માગશર વદ ૪ વાર શુક્રે.	૧૨૫ પોશ સુદ ૧૫ વાર બુધે.
૧૪૮ અશાઠ સુદ ૧૪ વાર ગરેઉ.	૧૩૨ ફાગણ વદ ૧૩ વાર ગરેઉ.
૩૦૦ શ્રાવણ વદ ૧ વાર રવેઉ.	૨૭૫ આશો વદ ૨ વાર શુક્રે.
૬૪૮	૫૩૨
૧૧૬ બાકી દેવી સંવત ૧૯૪૩ ના કારતક સુદ ૧	૧૧૬ બાકી દેવી આશો વદ ૦))

૬૪૮

વ્યાજ	સંવત ૧૯૪૨ ની સાલનું.
૪	ઉ
૨૦૮૦ કો. ૨૦૦ મા. ૧૦ દી. ૧૨	૧૧૯૧૧૧ કો. ૧૨૫ મા. ૯૧ દી. ૧
૫૨૭૧૧ કો. ૧૪૮ મા. ૩૧ દી. ૨	૯૩૭ કો. ૧૩૨ મા. ૭ દી. ૩
૭૫૦ કો. ૩૦૦ મા. ૨૧ દી. ૦	૧૨૮૧ કો. ૨૭૫ મા. ૦ દી ૧૪

૩૩૫૭૧૧-૨૨૫૭

૨૨૫૭

૧૧૦૦૧૧

એ રીતે સર ૧૧૦૦૧૧ બાકી રહ્યા તેની અર્ધા ટકા પ્ર-
માણે કોરી* પાા વ્યાજ થઈ.

તારીજ સંવત ૧૮૪૩ ના કારકતગ સુદ ૧

જ

ઉ

૧૧૬ મુદલ દેવી.

પાા વ્યાજના સર ૧૧૦૦૧૧

ના ટકા અર્ધા લેખે

કોરી પાા ને પોણી

બદામ* આશરે થઈ

તે દેવી.

૧૨૧૧

લાકડાં માપવાના હિસાબ.

૧ પાટીઆં અથવા ચોખાંડાં લાકડાં માપવાની રીત—
ગડાઈ અને પહોળાઈના તમુનો ગુણાકાર કરીને તેને વીશે*
ભાગતાં જે આવે તેને લંબાઈના ગળે ગુણવા. અટલે ગુ-
ણાકાર આવે તે પાકા ગજ સમજવા.

૨. ગોળ લાકડાં માપવાની રીત.—જે લાકડું મા-
પવું હોય તેની પ્રથમ લંબાઈ ભરવી. પછી તેની મધ્યે
આસપાસ દોરી વીંટીને તે દોરીને બેવડવી. એ બેવડી દોરી
ને લાકડાં ભરવાના ગજ ઉપર ભરી જોવી. ભરતાં જેટ-
લા તમુ થાય તેના અર્ધને તેજ અરધે ગુણવા. ગુણાકાર
આવે તેને લંબાઈના ગળે ગુણવા. આ ગુણાકાર આવે

૧ વેપારી લોક સરમાં પાથી ઓછાની તથા વ્યાજમાં બદા-
મની કસર લેખતા નથી. માટે ઉપર પણ તે પ્રમાણે ગણેલું છે.

* મુદ્રામાં ૨૪ સે ભાગવાનો રીવાજ ચાલે છે. માટે ત્યાં
તે પ્રમાણે કરવું.

તે વિશ્વાસી સમજવી. પછી તેને વીશે ભાગી વસા કરવા અને વસાને વીશે ભાગી ગજ કરવા.

૩. જો ગોળ લાકડું એક છેડે જાડું ને બીજે છેડે પાતળું હોય તો તેના બે છેડા તથા મધ્ય ભાગ એમ ત્રણ ઠેકાણે દોરી ભરી તે ત્રણે દોરીનો સરવાળો કરી ત્રણે ભાગવા. ભાગનાં જો આવે તે સરાસરી ગોળ ભરતાં આવેલી દોરી સમજવી. તેનું પછી ઉપર મુજબ કરવું.

દાખલા.

૧. એક પાટીડી ૮ ગજ લાંબું, ૫ તસુ પહોળું અને ૪ તસુ જાડું છે તેના પાકા ગજ કેટલા થશે ? ગ.
જ. ૮

૨. એક પાટીડી ૧૫ ગજ લાંબું ૫ તસુ પહોળું અને ૪ તસુ જાડું છે તેના પાકા ગજ કેટલા થશે ? ગ.
જ. ૧૫

૩. એક ગોળ લાકડું દશ ગજ લાંબું, અને દશ તસુની દોરી છે તેના પાકા ગજ કેટલા થશે ? ગ. વ.
જ. ૧૦ ૨૧

૪. એક ગોળ લાકડું આઠ ગજ લાંબું, અને આઠ તસુની દોરી છે તેના પાકા ગજ કેટલા થશે ? ગ. વ. વિ.
જ. ૮ ૧૧ ૩

૫. એક ગોળ લાકડું સાડાબાર ગજ લાંબું, અને દોરી ૧૨ તસુની છે. તેના પાકા ગજ કેટલા થશે ? ગ. વ.
જ. ૧ ૨૧

૬. એક ગોળ લાકડું ૧૮ ગજ લાંબું દોરી ૧૨ તસુની છે તેના પાકા ગજ કેટલા થશે ? ગ. વ. વિ.
જ. ૧૧ ૨ ૩

૭. એક પાટીડી ૧૩ ગજ લાંબું, ૬ તસુ પહોળું અને અઢી તસુ જાડું છે તેના પાકા ગજ કેટલા થશે ? ગ. વ.
જ. ૬ ૩૧

૮. એક ચોખંડું લાકડું ૯૫૫ ગજ લાંબું, ૮૫ તમ્બુ પહોળું અને ચાર તમ્બુ જાડું છે તેના પાકા ગજ કેટલા થશે ?

જ. ૧૫.

જ. ૧૬૫ ગા

એક તોલને બીજ તોલમાં આણવાની રીત.

૧. કચ્છનો સાધારણ મણુ ૪૮ શેરનો થાય છે, પણ કપાસીઆ તથા કાલાનો મણુ ૫૪ શેરનો થાય છે. અને દરબારી કંપાણનો મણુ ૫૨ શેરનો થાય છે. માટે જો ૫૪ શેરના મણુમાંથી અડતાલો મણુ કરવો હોય તો ચોપનના જેટલા મણુ હોય તેને ૫૪ ને ગુણી અડતાલીશે ભાગવા, એટલે ભાગાકાર જેટલા અડતાલા મણુ થશે. તેમજ આવના મણુમાંથી અડતાલા મણુ કરવા હોય તો આવને ગુણી અડતાલીશે ભાગવા. એટલે ભાગાકાર જેટલા અડતાલા મણુ થશે.

૨. અડતાલા મણુમાંથી આવના અથવા ચોપના મણુ કરવા હોય તો જેટલા અડતાલા મણુ કહયા હોય તેને અડતાલીશે ગુણી આવને અથવા ચોપને ભાગવા એટલે ભાગાકાર જેટલા આવના અથવા ચોપના મણુ થશે.

૩. ખાયાતી ગામોમાં મણુ બંધી તોલ એક સરખું નથી માટે જે ગામનો મણુ જેટલા શેરનો હોય તેટલાએ ગુણી ૪૮સે ભાગવા એટલે ભાગાકાર જેટલા દરબારી અડતાલા મણુ થશે.

દાખલા.

૧. ૧૨૬ મણુ અડતાલા છે તેના આવના મણુ કેટલા થશે ?

જ. ૧૧૬૫ મ. ૩ શે.

૨. ૭૨૫૫ મણુ ચોપના છે તેના અડતાલા મણુ કેટલા થશે ?

જ. ૮૧૫૫ મ. ૪ શે.

૩. ૧૩૫ મણુ આવના છે તેના ચોપના મણુ કેટલા થશે ?

જ. ૧૩૦ મણુ.

૪. ૧૪૪ મણુ ચોપના છે તેના અડતાલા મણુ કેટલા થશે ?

જ. ૧૬૨ મણુ.

૫. ૧૧૮ મણુ ચોપના છે તેના આવના મણુ કેટલા થશે ?

જ. ૧૨૨૥ મ. ૨ શે.

૬. ૮૦ મણુ અડતાલા છે તેના આવના મણુ કેટલા થશે ?

જ. ૭૩૧૧ મ. ૫ શે.

૭. ૪૦ અડતાલા મણુ છે તેના ચોપના મણુ કેટલા થશે ?

જ. ૩૫૧૧ મ. ૩ શે.

જો આરદાન કહ્યું હોય તો જેટલું આરદાન કહ્યું હોય તેટલું બાદ કરી પછી તેના મણુ કરી કીંમત કાઢવી. જેમકે—

૧. ગોળનાં માટલાં નંગ ૧૧૫ દર માટલાનું ઉધડ તોલ ૨૧ મણુ છે અને દર માટલે ૫૧ મણુ આરદાન જતાં દર મણુની દોરી ૧૦ લેખે શું કીંમત થશે ? (આ મણુ પર શેરનો છે તેનો અડતાજો મણુ કરીને કીંમત કાઢવી.)

૧૧૫ માટલાં.

મણુ. ૨૮૦૧-૩ શેર

X ૦૧

X ૧૦ દર મણુની કીં.

૨૮૧૧ મણુ આરદાન

કો. ૨૮૦૩-૩ દો. જ.

૧૧૫

X ૨૧.

૨૮૭૧ મણુ ઉધડ તોલ.

— ૨૮૧૧ મણુ આરદાન બાદ.

૨૫૮૧૧ બાકી પર શેરના નકી મણુ.

X ૫૨

૪૮) ૧૩૪૫૫ શેર.

૨૮૦૧૩ નકી અડતાલા મણુ.

પગાર ગણવાના હિસાબ.

૧. જેટલી કારીએ મહિનો તેટલા દોકડાનો સવા દિવસ.
૨. જેટલી કારીનો મહિનો હોય તે વડે જેટલા દિવસનું કરવું હોય તેને ગુણી, ગુણાકારમાંથી તેનો પાંચમો ભાગ બાદ કરવો. બાદ કરતાં બાકી રહે તેટલા દોકડા તેટલા દિવસના સમજવા.
૩. જેટલી કારીનો મહિનો હોય અને જેટલા દિવસનું કહાડવું હોય તેનો અરસ પરસ ગુણાકાર કરવો અને જે આવે તેને આરે ગુણી પાંચે ભાગવા એટલે ભાગાકાર આવે તેટલા દોકડા તેટલા દિવસના સમજવા.
૪. મહિનાનો જેટલી કારી પગાર કહ્યો હોય તેને જેટલા દિવસનું કરવું હોય તેટલાંએ ગુણી ત્રીસે ભાગતાં આવે તેટલી કારી તેટલા દિવસની સમજવી. ભાગાકાર કરતાં બાકી વધે તો તેના રીત મુજબ દોકડા બદામ કરવાં.
૫. પા મહિનાનું કરવું હોય તો જેટલી કારીનો મહિનો હોય તેટલાં પાંચલાં પા મહિનાનાં થશે. વધારે દિવસનું કરવું હોય તો પા મહિનાનું બુદ્ધ ગણી ઉપલા દિવસનું તેમાં ઉમેરવું. એ પ્રમાણે ૧૧ કે ૧૧૧ મહિનાનું પણ કરવું.
૬. જેટલી કારીએ વરસ તેને આરે ગુણી ત્રણે ભાગતાં જે આવે તેટલા ઢીંગલા એક મહિનાના.
૭. જેટલી કારીએ વરસ તેને પંદરે ભાગતાં જે આવે તેટલા દોકડા એક દિવસના.
૮. જેટલે ઢીંગલે દિવસ તેથી સાડી બાવીસ ગણી કારીએ વરસ.
૯. જેટલે દોકડે દિવસ તેથી સવા ગણી કારીએ મહિનો.
૧૦. જેટલે દોકડે દિવસ તેથી પંદર ગણી કારીએ વરસ.

દાખલા.

૧. રજા કારીએ મહિનો તો દશ દાવસનું શું?
જ. કો. ૯) ૪
૨. ૬૪ કારીએ મહિનો તો બાર દાવસનું શું?
જ. કો. દો. ફો.
૨૫|| ૨| ૧૫
૩. ૩૫૦ કારીએ વરસ તો ચાર દાવસનું શું?
જ. કો. ૩||-૩૬ દો.
૪. રોજના ત્રણ ઢીંગલા તો એક વરસનું શું?
જ. કો. ૬૭||
૫. રોજના ચાર દોકડા પગાર તો એક વરસનો કેટલો?
જ. કો. ૬૦
૬. પંદર કારીએ મહિનો તો સાડાસાત દાવસનું શું?
જ. કો. ૩||

રૂપીઆ અને કારીના સંબંધની રીતો.

૧. જેટલી કારીએ રૂપીઆ તેટલે ઢીંગલે આનો.
૨. જેટલી કારીએ રૂપીઆ તેથી બમણી બદામે પાઈ.
૩. જેટલે ઢીંગલે રૂપીઆ તેથી દોઢ ગણી બદામે આનો.
૪. જેટલે ઢીંગલે રૂપીઆ તેથી બમણી વિસવાસીએ પાઈ.
૫. જેટલે દોકડે રૂપીઆ તેટલી બદામે આનો.
૬. જેટલે દોકડે રૂપીઆ તેથી બમણી વિસવાસીએ દો-
ઢ પાઈ. અને તેટલી વિસવાસીએ ચોણી પાઈ.
૭. સો રૂપીઆની જેટલા સો કારી તો એક રૂપીઆની
તેટલી કારી.
૮. સો રૂપીઆની ૭૫ કારી તો એક રૂપીઆની ચોણી કારી.
૯. સો રૂપીઆની ૫૦ કારી તો એક રૂપીઆની અર્ધા કારી.
૧૦. સો રૂપીઆની ૨૫ કારી તો એક રૂપીઆની પા કારી.

૧૧. સો રૂપીઆની ૧૨૥ કોરી તો એક રૂપીઆના બે ઢીંગલા.
 ૧૨. સો રૂપીઆની ૬૫ કોરી તો એક રૂપીઆનો એક ઢીંગલો.
 ૧૩. સો રૂપીઆની જેટલી કોરી તો એક રૂપીઆની તેથી
 ચાર ગણી બદામ (જે સવા છ કોરીથી એકથી કોરીનું કરવું હોય તો).

દાખલા.

૧. ૩૦૦ કોરીએ રૂપીઓ તો બે રૂપીઆ અને બે આ-
 નાની કેટલી કોરી આવશે? જ. ૭૦૦ કો. ૩૦ ઢી.
 ૨. ૩૦૦ કોરીએ રૂપીઓ તો ત્રણ રૂપીઆ અને ત્રણ પા-
 ણી કેટલી કોરી આવશે? જ. ૧૦૦૦ કો. ૧૦ દો. ૧ બ.
 ૩. ૩૦૦ કોરીએ રૂપીઓ તો બે રૂપીઆ અને ત્રણ
 આનાની કેટલી કોરી આવશે? કો. ઢી. બ.
 જ. ૭ ૦ ૩
 ૪. ૩૦૦ કોરી, બે ઢીંગલે રૂપીઓ તો બે રૂપીઆ અને
 ત્રણ પાઈની કેટલી કોરી આવશે? કો. દો. બ.
 જ. ૭૦૦ ૧૦ ૩
 ૫. ૧૦૦ રૂપીઆની ૩૭૫ કોરી તો ૪ રૂપીઆની કેટ-
 લી કોરી આવશે? જ. કો. ૧૫
 ૬. ૩૮૭૦ કોરીના ૧૦૦ રૂપીઆ તો ૪૮૦૦ કોરીના
 કેટલા રૂપીઆ આવશે? જ. રૂ. ૧૦

પાછલી ફૂંચીઓના પરચુણ દાખલા.

૧. અઢી કોરીએ શેર તો એક દોકડા ભારનું શું? જ. દો. ૧૦
 ૨. સવા ત્રણ કોરી ને એક ઢીંગલે સવા ત્રણ શેર ને
 એક અઘોળ તો બે ઢીંગલાનું કેટલું? જ. ૧૦૦૦૦.
 ૩. સવા ચાદ કોરી ને અઢી ઢીંગલે સવા ચાદ શેર ને

અઢી અધોળ તો એક અધોળનું શું પડશે? જ. ૧૧ દો.

૪. બે ઢીંગલાનાં દોઢ શેર રીંગણાં તો ત્રાંખીઆનાં કેટલાં આવશે? જ. ૦૧ શે.

૫. સવા કોરીનું ત્રણ પાશેર ધી તો એક મણનું શું? જ. ૮૦ કો.

૬. સવા આઠ દોકડાનાં ૨૨ નાળિયેર તો બે નંગનું શું? જ. દો. ૦૧૧

૭. સવાયાનાં સવાશેર રીંગણાં તો ત્રણ દોકડાનાં કેટલાં? જ. શે. ૩

૮. ૨૨૧ કોરીએ મણ તો ત્રણ શેરનું શું? કો. દો. જ. ૧૧ ૩૧૧

૯. ૩૫ કોરીએ ખાંડી તો બે મણનું શું? જ. ૩૧ કો.

૧૦. ૨૧ ઢીંગલાનું ૩૧૧ શેર તો ૦૧ ઢીંગલાનું કેટલા શેર? જ. શે. ૦૧૧

૧૧. ૨૫ કોરીએ મણ તો પાકા અઢી શેરનું શું? જ. કો. ૧૧૧

૧૨. ૨૬૧ કોરીએ મણ તો બે શેરનું શું? કો. જ. ૧) ૨૧

૧૩. ૩૧૧ દોકડાના ૩૩૧૧ શેર તો ચાર દોકડાના કેટલા શેર? જ. શે. ૩૬

૧૪. ૧૫ દોકડાનાં ૨૫ શેર રીંગણાં તો ૪ દોકડાનાં કેટલાં આવશે? જ. શે. ૬૧

૧૫. ૧૫ કોરીએ કાંડી તો ૪ નંગનું શું? જ. કો. ૩

૧૬. ૨૫ કોરીનાં સો મોબીયાં તો ૨૫ મોબીયાંનું શું? જ. કો. ૬૧

૧૭. આધિઆની અધોળ એકચી તો ૧૧ શેર એકચીનું શું? જ. કો. ૧૦

૧૮. ૧૫ કોરીનાં ૧૦૦ નાળિયેર તો દોઢ કોરીનાં કેટલાં ?
જ. ૧૦ નંગ.
૧૯. ૧ કોરીના પાા પાશૈરા તો ૦ા મણુ અને ૪ાા શેરતું શું ?
જ. કો. ૨૦
૨૦. ૧૭ કોરીએ ગદીઆણો તો એક રતીનું શું ?
જ. કો. ૦ા ૨ા
૨૧. ૬ કોરીએ ડઝન તો એ નંગનું શું ? જ. કો. ૧
૨૨. કોરીનું ૮ા શેર તો ૮ા કોરીનું કેટલું ? જ. શે. ૭૨
૨૩. ૧૧ા કોરીએ મહિનો તો એ દિવસનું શું ?
જ. કો. ૦ાા
૨૪. ૨૨૫ કોરીએ વરસ તો ૧૫ દિવસનો કેટલો પગાર મળશે ?
જ. કો. ૯ા ૩
૨૫. ૨૦ કોરી ૮ મહિના રહી વ્યાજનો ભાવ ટકા ૦ા લે-
ખે, વ્યાજ શું થશે ?
કો. દો. રૂ.
- જ. ૦ાા ૧ ૨૦
૨૬. ૭૫ કોરી ૬ મહિના રહી વ્યાજનો દર છ હીંગલા લે-
ખે, વ્યાજ શું થશે ?
જ. કો. ૧ા ૪ા
૨૭. એક કોરીના ૭ પાશૈરા તો ૩૬ા મણુ ને ૭ શેર-
તું શું ?
જ. કો. ૯૬૪
૨૮. ૪૬ા = ગદીઆણો તો ૯૮ાા ગદીઆણો ૩ વાલ ને
૨ રતીનું શું ?
કો. દો.
- જ. ૪૫૯૧) ૩
૨૯. ૨૫ દોકડાનું ૬૧ા શેર તો ૪ દોકડાનું કેટલું ?
જ. શે. ૧૦
૩૦. ૯ દોકડાનું ૬ાા શેર તો ૬ દોકડાનું કેટલું ?
જ. શે. ૪ા
૩૧. કો. ૩૨ા = ગદીઆણો તો એ વાલ અને દોઢ રતી-

નું શું ?

કો. દો. બ.

જ. ૫ ૧ ૨૧

૩૨. ૫૪૧ કારીએ ગદીઆણો તો દોઢ વાલ ને એક રતીની શી કીમત પડશે ?

કો. દો. બ.

જ. ૬ ૫૧ ૨

૩૩. ૫૬) કારીએ ગદીઆણો તો ત્રણ વાલ ને બે રતીનું શું ?

કો. દો. બ.

જ. ૧૨ ૧૧ ૩ ૦

૩૪. પાંચ હીંગલે વાલ તો ૨ ગદીઆણાનું શું ? જ. કો. ૧૦

૩૫. હીંલાની બે રતી તો એક ગદીઆણાનું શું ? જ. કો. ૧૧

૩૬. નવ પાણે એક ગદીઆણો તો ૩૨૬૧ ગદીઆણાનું શું ?

જ. કો. ૭૩૪ ૩

૩૭. દોઢડાનું ૧૧ શેર તો એક મણનું શું ? જ. કો. ૧ ૨

૩૮. દોઢડાનું ત્રણ શેર તો એક મણનું શું ? કો.

જ. ૦ ૧ ૪

૩૯. સવાછપન કારી બે હીંગલે ખાંડી તો ત્રણ મણ ને ચાર શેરની શી કીમત પડશે ?

કો. દો. બ. આ.

જ. ૫ ૧ ૪ ૧

૪૦. ત્રણ કારીનું સાડાસાત શેર તો સાડાખાવીશ શેરની શી કીમત પડશે ?

જ. કો. ૯

૪૧. અઢી કારીએ બે શેર તો દોઢડાખારનું શું ?

જ. દો. ૦ ૧ ૧

૪૨. સવાચાર કારી બે હીંગલે સવાચાર શેર ને નવટાંક તો એક શેર ને એક નવટાંકનું શું ? જ. કો. ૧) =

૪૩. કારીનું સવાત્રણ શેર તો સવાત્રણ કારીનું કેટલા શેર આવશે ?

જ. શે. ૧૦ ૧

૪૪. કારીનું સાડાસાત શેર તો સાડીસાત કારીનું કેટલા શેર ?

જ. શે. ૫ ૬

૪૫. ૩૮૧ કારીના સો રૂપીઆ તો બે રૂપીઆની કેટલી કારી? જ. કો. ૭૦

૪૬. પોણીઆર કારી ચાર દોકડે રૂપીઆ તો પોણીઆર કારીના કેટલા રૂપીઆ આવશે? જ. રૂ. ૩

કચ્છી કોષ્ટકો.

ચલણી નાણાંનું કોષ્ટક.

વિસવાસી	એટલે	૧ બદામ.
૨ બદામ	"	૧ બવકીઓ.
૨ બવકીઆ	"	૧ ત્રાંખીઓ.
૨ ત્રાંખીઆ	"	૧ દોકડો.
૩ ત્રાંખીઆ યા } ૧૧ દોકડો	"	૨ ઢીંગલો.
૨ ઢીંગલો	"	૧ ઢબ્બુ
૬બ્બુ	"	૧ પાયલું.
૨ પાયલાં	"	૧ આધીયું.
૨ આધીયાં	"	૧ કારી.
૨૧ કારી	"	૧ અરધીયું.
૨ અરધીયાં	"	૧ પાંચીયું.
૨૬૧ કારી	"	૧ સોનાની કારી.
૫૦ કારી	"	૧ સોનાની અરધી મોર.
૧૦૦ કારી	"	૧ સોનાની મોર.

કચ્છમાં લૂગડાં બરવાનું કોષ્ટક.

૨ આંગળ	એટલે	૧ તમ્બુ.
૨૪ તમ્બુ	"	૧ ગજ.
૩૩ તમ્બુ	"	૧ વાર.

કચ્છના તોલણું કોષ્ટક.

૨૥ નવા દોકડા બાર એટલે	૧ અધોળ.
૨ અધોળ	૧ નવઢાંક.
૨ નવઢાંક	૧ પાશેર.
૨ પાશેર	૧ અછેર.
૨ અછેર	૧ શેર.
૬ શેર (કાચા)	૧ પાંચશેરી (પાકી).
૨ પાંચ શેરી (પાકી)	૧ દશ શેર (પાકા).
૨ દશ શેર (પાકા)	૧ અરધા મણ.
૨ અરધા મણ	૧ મણ.
૨૦ મણ	૧ ખાંડી.

કચ્છમાં કપાસીઆ તથા કાલાંના તોલણું કોષ્ટક.

૪૦ નવા દોકડાબાર એટલે	૧ શેર.
૫૪ શેર	૧ મણ.
૯ મણ	૧ કપાસીઆનો બાર.
૨૦ મણ	૧ કાલાં-નો બાર.

કચ્છમાં અનાજ માપવાનું કોષ્ટક.

૨ ચોથાલાં એટલે	૧ ગડાયું.
૨ ગડીઆં	૧ પાટવી.
૮ પાટવી	૧ માપ.
૪ માપ	૧ સે.
૧૬ સે	૧ કળશી.
૧૦ કળશી	૧ મુડો.

વાગડમાં લાયાતી ગામોમાં લરપણું કોષ્ટક.

૩૥ શેર એટલે	૧ પાટવી.
-------------	----------

* જુનમાં આઠ માપની સે અને જત્રીસ સેની કળશી થાય તેને મોટી સઈ તથા મોટી કળશી કહે છે.

૩ પાટવી	ઐટલે	૧ માપ.
૬ માપ	"	૧ સે.
૧૬ સે	"	૧ કળશી.
૧૦ કળશી	"	૧ મુડો.

વાગડમાં ભાયાતી ગામિમાં તોલનું કોષ્ટક.

૪૦ જુના દોકડા ભાર	ઐટલે	૧ શેર.
૪૦ શેર	"	૧ મણ.
૨૦ મણ	"	૧ ખાંડો.

સોના રૂપાના તોલનું કોષ્ટક.

૬ ચોખાભાર	ઐટલે	૧ રતી.
૪ મગભાર	"	૧ રતી.
૩ રતી	"	૧ વાલ.
૧૬ વાલ	"	૧ ગદીઆણો.
*૩૦ વાલ	"	૧ તોલો.

જમીન ભરપનું કોષ્ટક.

૩ જવ	ઐટલે	૧ તમ્બ.
૨૪ તમ્બ	"	૧ મુતારી ગજ.
૩ ગજ	"	૧ કરમ.
૨૦ કરમ	"	૧ દોરી અથવા વસો.
૨૦ વસો	"	૧ વીધું.
૨૪ વીધાં	"	૧ દરબારી પરાળે.
૩૨ વીધાં	"	૧ ખાયાતી પરાળે.

* કેટલેક ઠેકાણે ૨૮ વાલનો તોલો ગણાય છે. જુનમાં ૩૦) ૨ વાલ મેં રતીનો તોલો છે. † કેટલેક ઠેકાણે ૨૮ વીધાંનું પ. નું પણ ગણાય છે.

જમીન ભરપનું ખીજી કોષ્ટક.

૧૬ આના	ઐટલે	૧ ગુઠો
૪૦ ગુઠો	"	૧ ઐકર.
૮ ઐકર	"	૧ પરાજો.

ચૂનાના માપનું કોષ્ટક.

૧૧૧૧ પોણોઈચ પોણો દોરો	ઐટલે	૧ આનો.
૧૬ આના	ઐટલે	૧ ફરો.
૧૬ ફરો	ઐટલે	૧ કળશી.

લાકડાં માપવાનું કોષ્ટક.

મુંદ્રામાં.

૨૪ વીસવાસી	ઐટલે	૧ વસો.
૨૪ વસા	"	૧ ગજ.

અંજાર તથા માંડવીમાં.

૨૦ વીસવાસી	ઐટલે	૧ વસો.
૨૦ વસા	"	૧ ગજ.

હાથી હાંતના તોલનું કોષ્ટક.

૩૨ જુના દોકડાભાર	ઐટલે	૧ શેર.
૫૦ શેર	"	૧ મણ.

કચ્છમાં અફીણના તોલનું કોષ્ટક.

૩૭૧ જુના દોકડાભાર	ઐટલે	૧ શેર.
૪૦ શેર	"	૧ મણ.

કચ્છમાં દરબારી કંપાણના તોલનું કોષ્ટક.

૬૧૧ શેર	ઐટલે	૧ પાંચ શેરી.
૨ પાંચ શેરી	"	૧ દશ શેર.
૨૬ શેર	"	૧ અરધો મણ.

૩૯ શેર	ઐટલે	૧ પોણા મણ.
૫૨ શેર	"	૧ મણ.
૨૦ મણ	"	૧ ખાંડી.

અખડાસામાં લાયાદી ગામોમાં ભરપનું કોષ્ટક.

૯૧૧ પાટવી	ઐટલે	૧ માપ.
૬ માપ	"	૧ સૈ.
૧૨ માપ	"	૧ ચોશીયું.
૮ ચોશીયાં	"	૧ કળશી.
૯૬ માપ	"	૧ કળશી.

કચ્છના વેપારીઓ ગુપ્ત આંકડા બોલે છે,
તેની સમજ.

૧ ત્રાંખીઓ	ઐટલે	૧ કઠીઓ.
ત્રાંખીઆ	"	૧ બોળે.
૧૧૧ દોકડા	"	૧ શાકરીઓ.
૨ દોકડા	"	૧ ધર
૨૧૧ દોકડા	"	૧ કબાઈ.
૩ દોકડા	"	૧ ઉધાન.
૪ દોકડા	"	૧ ગોથ.
૪૧૧ દોકડા	"	૧ સાડા ગોથ
૫ દોકડા	"	૧ મૂળ.
૬ દોકડા	"	૧ બેર.

કચ્છના વેપારીઓના ગુપ્ત આંકડાની
બીજી સમજ.

નવાણું બાકી	ઐટલે	૧
ધર	"	૨
ઉધાન	"	૩

ગોથ	એટલે	૪
મૂર	"	૫
ઘેર	"	૬
સમાર	"	૭
ધરચોક	"	૮
વરગ	"	૯
આંગળ	"	૧૦
સરખા	"	૧૧
બાબર	"	૧૨
તેતર	"	૧૩
ધર સમાર (કુંચ)	"	૧૪
નકર	"	૧૫
કોડી	"	૨૦

કચ્છના વેપારીઓને ઉપયોગમાં આવતાં

બીજા દેશનાં કોષ્ટકો.

કંપની ચલણી નાણાંનું કોષ્ટક.

૧૧૧ પાઇ	એટલે	૧ અધેલો.
૩ પાઇ	"	૧ પૈસો.
૨ પૈસા	"	૧ દબ્બુ.
૪ પૈસા	"	૧ આનો
૨ આના	"	૧ બે આની
૪ આના	"	૧ પાવલી.
૮ આના	"	૧ અડધો.
૧૬ આના	"	૧ રૂપીઆ.
૧૫ રૂપીઆ	"	૧ મહોર.

અરકારી હિસાબમાં ગણવાનું કોષ્ટક.

૧૨ ખાઈ	એટલે	૧ આનો.
૧૬ આના	"	૧ રૂપીઆ.
૧૫ રૂપીઆ	"	૧ મહોર.

વેપારી લોકોને હિસાબ ગણવાનું કોષ્ટક.

૧૬ વીસવાસી	એટલે	૧ બદામ.
૧૬ બદામ	"	૧ દોકડો.
૬૧ દોકડો	"	૧ આનો.
૧૦૦ દોકડો	"	૧ રૂપીઆ.
૧૫ રૂપીઆ	"	૧ મહોર.

દક્ષિણમાં.

૧૦૦ રૂપ	એટલે	૧ પાવલું.
૪ પાવલાં	"	૧ રૂપીઆ.

અંગ્રેજી ચલણી નાણાંનું કોષ્ટક.

૪ ફારદીંગ	એટલે	૧ પેન્સ.
૧૨ પેન્સ	"	૧ શીલીંગ.
૪૧ શીલીંગ	"	૧ ડાલર.
૫ શીલીંગ	"	૧ કાઉન.
૨૦ શીલીંગ	"	૧ પાઉંડ.
૨૧ શીલીંગ	"	૧ ગીની.

અંગ્રેજી સોનાનાં નાણાંનું કોષ્ટક.

૫ રૂપીઆ	એટલે	૧ પુતળીયું.
૧૦ રૂપીઆ	"	૧ અસ્તરીયું.
૧૦૧ રૂપીઆ	"	૧ ઘોડાગીની.
૧૫ રૂપીઆ	"	૧ મહોર.

સાધારણ તોલનું કોષ્ટક.

૪૧૧ પૈસાબાર	એટલે	૧ અઘોળ.
૪૧૧ ટાંક	"	૧ અઘોળ.

૨૥ રૂપીઆબાર	એટલે	૧ અધોળ.
૨ અધોળ	"	૧ નવટાંક.
૨ નવટાંક	"	૧ પાશેર.
૨ પાશેર	"	૧ અમ્છેર.
૨ અમ્છેર	"	૧ શેર.
૧૦ શેર	"	૧ તોલું.
૪ તોલાં	"	૧ મણુ.
૪૦ શેર	"	૧ મણુ.
૨૥ મણુ	"	૧ ગાંસડી.
૫ મણુ	"	૧ કાથળો.
૬૥ મણુ	"	૧ પદ્ધું.
૭ મણુ	"	૧ નાનો હારો.
૧૨ મણુ	"	૧ માણી.
૧૬ મણુ	"	૧ કળશી.
૨૦ મણુ	"	૧ ખાંડી.
૨૧ મણુ	"	૧ મોટો હારો.
૨૪ મણુ	"	૧ ભાર.
૩૦ મણુ	"	૧ ગાલી.
૩૨ મણુ	"	૧ ખેડીયું.

અંગ્રેજી સાધારણ તોલનું કોષ્ટક.

૧૬ દ્રામ	એટલે	૧ ઔંસ.
૧૬ ઔંસ	"	૧ પાઉંડ.
૨૮ પાઉંડ	"	૧ કુવાર્ટર.
૪ કુવાર્ટર	"	૧ હંદરવેટ.
૨૦ હંદરવેટ	"	૧ ટન.

આ તોલને " એવારડુ પાઇસ વજન " કહે છે.

અંગ્રેજી વૈદોના તોલનું કોષ્ટક.

૨૪ ગ્રેન	એટલે	૧ સ્કુપલ.
----------	------	-----------

૩ સ્કુપલ	એટલે	૧ દ્રામ.
૮ દ્રામ	"	૧ આઉસ.
૧૨ આઉસ	"	૧ પાઉંડ.
આ વજનને અંગ્રેજીમાં "એપોથેકરીઝવેટ" કહે છે.		

સોના રૂપાના તોલનું દેશી કોષ્ટક.

૬ ચોખાભાર	એટલે	૧ રતી.
૩ રતી	"	૧ વાલ.
૧૬ વાલ	"	૧ ગદીઆણી.
૨ ગદીઆણી	"	૧ તોલો.

અંગ્રેજી સોના રૂપાના તોલનું કોષ્ટક.

૨૪ ગ્રેન	એટલે	૧ પેનીવેટ.
૨૦ પેનીવેટ	"	૧ આઉંસ.
૧૨ આઉંસ	"	૧ પાઉંડ.

આ વજનને "ટ્રોય" વજન કહે છે.

મોતીના હિસાબ ગણવાનું કોષ્ટક.

૧૬ બદામ	એટલે	૧ દોઢડો.
૧૦૦ દોઢડો	"	૧ ચવ.
૧૩૧૧ ચવ	"	૧ રતી.
૨૪ રતી	"	૧ ટાંક.

મોતીના તોલનું કોષ્ટક.

૧૬ આના	એટલે	૧ રતી.
૨૪ રતી	"	૧ ટાંક.

કપાસના તોલનું કોષ્ટક.

૪૮ શેર	એટલે	૧ ધડી.
૨૦ ધડી	"	૧ ભાર.

મુખ્યમાં અનાજ ભરવાનું કોષ્ટક.

૨ ટીપરી	એટલે	૧ શેર.
---------	------	--------

૪ શેર	એટલે	૧ પાલી.
૧૬ પાલી	"	૧ ફરો.

મુંબઈમાં મીઠું ભરવાનું કોષ્ટક.

૧૦૧ અધવાલી	એટલે	૧ ફરો.
૧૦૦ ફરો	"	૧ આનો.
૧૬ આનો	"	૧ રાશ.

અંગ્રેજી દારૂ ભરવાનું કોષ્ટક.

૨ પૈટ	એટલે	૧ ક્વાર્ટ.
૪ ક્વાર્ટસ	"	૧ આલન.
૬૩ આલન	"	૧ હાગઝેડ.
૭૪ આલન	"	૧ પંચન.
૨ હાગઝેડ	"	૧ પૈપ.
૨ પૈપ	"	૧ ટન.

કેટલીક વસ્તુઓ ગણતરીથી લેવાયછે
તેનાં કોષ્ટક.

કાગળ લેવામાં.

૨૪ તા	એટલે	૧ ધા.
૨૦ ધા	"	૧ રીમ.

વળીઓ લેવામાં.

૨૦ નંગ	એટલે	૧ કોડી.
--------	------	---------

મોભાં વજેરે લેવામાં.

૧૨ નંગ	એટલે	૧ ડઝન.
૧૨ ડઝન	"	૧ ગોરસ.

લખ્ખાઈ ભરવાનું મુજરાતી કોષ્ટક.

૮ આડા જવ	એટલે	૧ આંગળ.
૪ આંગળ	"	૧ મુંઠી.

૩ મુંઠી	એટલે	૧ વેંત.
૨ વેંત	„	૧ હાથ.
૪ હાથ	„	૧ દંડ.
૨૦૦૦ દંડ	„	૨ ગાઉ.
૪ ગાઉ	„	૧ જોજન.

લંબાઈ ભરવાનું અંગ્રેજી કોષ્ટક.

૩ જવ	એટલે	૧ ઈંચ.
૧૨ ઈંચ	„	૧ ફુટ.
૩ ફુટ	„	૧ યાર્ડ.
૫૫૫ યાર્ડ	„	૧ પોલ.
૪૦ પોલ	„	૧ ફ્લોગ.
૮ ફ્લોગ	„	૧ માઈલ.
૩ માઈલ	„	૧ લીક.

ગુજરાતી લૂગડાં ભરવાનું કોષ્ટક.

૨ આંગળ	એટલે	૧ તસુ.
૨૪ તસુ	„	૧ ગજ.
૧૫૫ ગજ	„	૧ વાર.

લૂગડાં ભરવાનું અંગ્રેજી કોષ્ટક.

૨૧ ઈંચ	એટલે	૧ નેલ.
૧૬ નેલ	„	૧ યાર્ડ.
૧૧ યાર્ડ	„	૧ એલ.

લાકડાં માપવાનું ગુજરાતી કોષ્ટક.

૨૦ તસુ	એટલે	૧ વીસવાસી.
૨૦ વીસવાસી	„	૧ વસો.
૨૦ વસો	„	૧ ગજ.

ગુજરાતી જમીનની લંબાઈ માપવાનું કોષ્ટક.

૧૨ તસુ	એટલે	૧ હાથ.
૫૫૬ હાથ	„	૧ કાઠી.

૩૫ મુંઠી એટલે ૧ કાઠી.

જમીનની લંબાઈનું અંગ્રેજી કોષ્ટક.

૧૬ આના યા એટલે ૧ ગુંઠો.

૩૩ ફુટ " ૧ સાંકળ.

૬૬ ફુટ " ૧ સાંકળ.

૧૦૦ લીંક " ૧ સાંકળ.

ચોરસ જમીન માપવાનું ગુજરાતી કોષ્ટક.

૩૪ ચોરસ હાથ એટલે ૧ ચોરસ મુંઠી.

૧૨૨૫ ચો. મુંઠી " ૧ ચોરસ કાઠી.

૨૦ ચો. કાઠી " ૧ વસો.

૨૦ વસા " ૧ વીધું.

અંગ્રેજી ચોરસ જમીન માપવાનું કોષ્ટક.

૧૪૪ ચોરસ ઈંચ એટલે ૧ ચોરસ ફૂટ.

૯ ચોરસ ફૂટ " ૧ ચોરસ યાર્ડ.

૩૦૧ ચોરસ યાર્ડ " ૧ પોલ.

૪૦ પોલ " ૧ રૂડ.

૪ રૂડ " ૧ એકર.

૬૪૦ એકર " ૧ મૈલ.

ગુજરાતી ધનમાપનું કોષ્ટક.

૨૭ ધન મુંઠી એટલે ૧ ધન વેંત.

૮ ધન વેંત " ૧ ધન હાથ.

અંગ્રેજી ધનમાપનું કોષ્ટક.

૧૭૨૮ ધન ઈંચ એટલે ૧ ધન ફૂટ.

૨૭ ધન ફૂટ " ૧ ધન યાર્ડ.

ગુજરાતી કાળ માપવાનું કોષ્ટક.

૬૦ વીપળ એટલે ૧ પળ.

૬૦ પળ " ૧ ઘડી.

૭૫ ઘડી " ૧ પહોર.

૮ પહોર " ૧ દીવસ.

૭ દીવસ	ઐટલે	૧ અઠવાડીયું.
૧૫ દીવસ	"	૧ પખવાડીયું.
૩૦ તીથી	"	૧ માસ.
૨૯ા દીવસ	"	૧ માસ.
૧૨ માસ	"	૧ વરસ.
૩૫૪ ચાંદ્ર દીવસ	"	૧ વરસ.

અંગ્રેજી કાળ માપવાનું કોષ્ટક.

૬૦ સેકન્ડ.	ઐટલે	૧ મીનીટ.
૬૦ મીનીટ	"	૧ અવર.
૨૪ અવર	"	૧ દીવસ.
૭ દીવસ	"	૧ અઠવાડીયું.
૪ અઠવાડીયાં	"	૧ માસ.
૩૬૫ દીવસ	"	૧ સૌર વરસ.

ખરેખર વરસ ૩૬૫ દીવસ ૫ અવર ૪૮ મીનીટ ૪૭ સેકન્ડનું એક સૌર વરસ છે.

અંગ્રેજી બાર મહિના ને દીવસ.

જાન્યુઆરી.	૩૧.	જુલાઈ	૩૧.
ફેબ્રુઆરી.	૨૮.	આગષ્ટ.	૩૧.
માર્ચ.	૩૧.	સપ્ટેમ્બર.	૩૦.
એપ્રિલ.	૩૦.	અક્ટોબર.	૩૧.
મે.	૩૧.	નવેમ્બર.	૩૦.
જુન.	૩૦.	ડિસેમ્બર.	૩૧.

દર એથે વરસે ઐટલે ૫૦૦ ના વરસને ચારે ભાગતાં જો કાંઈ વધે નહીં તો તે વરસનો ફેબ્રુઆરી મહિનો ૨૯ દીવસનો થાયછે. પણ સૈકાનો ૨૮ દીવસનો થાયછે.

અંગ્રેજી સાત વારનો કોઠો.

સન્ડે	ઐટલે	રવીવાર.
મન્ડે	"	સોમવાર.
ટ્યુસડે	"	મંગળવાર.
વેડનસડે	"	બુધવાર

ચર્સ ૩	એટલે	ગુરુ વાર.
ક્રાઇડે	„	શુક્ર વાર.
સેટરડે	„	શનિ વાર.

મુસલમાનના મહિના.

૧. મહોરમ.	૭. રજબ.
૨. સફર.	૮. શાબાન.
૩. રવી ઉલ અવલ.	૯. રમઝન.
૪. રવી ઉલ આખર.	૧૦. સવાલ.
૫. જમાદીઉલ અવલ.	૧૧. જુલકાદ.
૬. જમાદીઉલ આખર.	૧૨. જુલ હજ.

ઉપલાં કોષ્ટકનો સંબંધ અરસ પરસ

બતાવ્યો છે.

અર્થ દર્શક.

૧૦૯ રૂ. બાબાસાધ	એટલે	૧૦૦ રૂ. સરકારી ચલણી.
૧૧૨ રૂ. ખંખાતી	„	૧૦૦ „ „ „
૧૦૬ રૂ. ભરૂચી	„	૧૦૦ „ „ „
૧૦૪ રૂ. આંધવાડી	„	૧૦૦ „ „ „
૧૦૦ કચ્છી કોરી (દિશલસાઈ)	„	૨૬ $\frac{૧}{૨}$ „ „ „
૧૦૦ પોરબંદરી કોરી	„	૩૧ $\frac{૧}{૨}$ „ „ „
૧૦૦ જામશાઈ કોરી	„	૨૮ $\frac{૧}{૨}$ „ „ „
૧ રાલ ઝંગવારી	„	૮ કોરી કચ્છી.
૩૭૯ કચ્છી કોરી	„	૧૦૦ રૂ. સરકારી ચલણી
૩૧૧૧ કચ્છી કોરી	„	૧ „ „ „
૧ ફાદીંગ	„	૨ પાઈ
૧ પેની	„	૮ પાઈ.
૧ શીલીંગ	„	૮ આના.
૧ કૌન	„	૨૧ રૂપીઆ.
૧ પૌંડ	„	૧૦ રૂપીઆ.
૧ ગિની	„	૧૦૧ રૂપીઆ.
૧ ડાલર	„	૨૧ રૂપીઆ.

ભાર દર્શક.

મુંબમનો શેર	એટલે	૨૮	રૂપીઆભાર.
સુરતનો શેર	„	૩૭	રૂપીઆભાર.
બંગાલી શેર	„	૮૦	રૂપીઆભાર.
કચ્છી શેર	„	૨૨	રૂપીઆભાર.
એક રૂપીઆભાર	„	૧૪	સરકારી પૈસાભાર.
૧ પૌંડ અથવા રતલ	„	૩૮૬	રૂપીઆભાર.
૩૬ પૌંડ (એવ)	„	૩૫	શેર.
૧ પૌંડ (એવ)	„	૭૦	પૈસાભાર.
૧ પૌંડ (ટ્રોય)	„	૩૨	રૂપીઆભાર.
૧ રૂપીઆભાર	„	૧૮૦	ઁન (ટ્રોય)
૧ પૈસાભાર	„	૧૦૦	ઁન (ટ્રોય).
૧ રતી (કચ્છી)	„	૧૦	ઁન (ટ્રોય)
૧ વાલ (કચ્છી)	„	૫૫	ઁન (ટ્રોય).
૧ ગદીઆણો (કચ્છી)	„	૯૦	ઁન (ટ્રોય).
૧ ટાંક (મોતી. તો.)	„	૬૨	ઁન (ટ્રોય).
૧ મણ (કચ્છી)	„	૧	કવાર્ટર.
૧ ખાંડી (કચ્છી)	„	૨૦	કવાર્ટર.
૧ પૌંડ (એવ)	„	૭૦૦૦	ઁન (ટ્રોય).

મહત્વ દર્શક.

૧ ચોથાલું (કચ્છી)	એટલે	૩૩	દોકડા ભાર (કચ્છી)
૧ પાટવી (કચ્છી)	„	૩૧	શેર ૫ દોકડાભાર (કચ્છી)
૧ માપ (કચ્છી)	„	૨૭	શેર (કચ્છી)=૬૦ રૂપીઆભાર.
૧ સૈ (કચ્છી)	„	૨૧	મણ (કચ્છી).
૧ કળશી (કચ્છી)	„	૩૬	મણ કચ્છી.
૧ મુડો (કચ્છી)	„	૩૬૦	મણ કચ્છી.
૧ તમ્બુ	„	૧	ધંચ.
૧ વેંત	„	૧ $\frac{૬}{૧૦}$	ધંચ.
૧ હાથ	„	૧૮૪	ધંચ=૨ લીંક.

૧ પોલ	ઐટલે	૧૦ હાથ.
૧ મૈલ	„	૩૨૦૦ હાથ.
૧ ગાઉ	„	૨૧૧ મૈલ.
૧ કાઠી	„	૯ ફુટ-૭૧૧ ઇંચ.
૧ ગુઠો	„	૩૩ ફુટ=૨૦ હાથ=૨ પોલ.
૧ સાંકળ	„	૬૬ ફુટ=૧૦૦ લીંક=૪૦ હાથ=૪ પોલ.
૧ ચોરસ વેંત	„	૯૮ ચો. ઇંચ.
૧ ચોરસ ગજ	„	૪ ચોરસ ફુટ.
૧૦૦ ચોરસ હાથ	„	૩૦૧ ચોરસ યાર્ડ=૧ પોલ.
૪૦૦ ચોરસ હાથ	„	૧ ચોરસ ગુઠો=૪ પોલ.= ૨૫૦૦ ચો. લીંક.
૧૬૦૦૦ ચોરસ હાથ	„	૧ એકર.
૧૦ ચોરસ સાંકળ	„	૧ એકર.
૬૪૦ એકર	„	૧ ચોરસ મૈલ.
૧ વીધું.	„	૩૪૩૬ ગુઠો.
૨૮૮ વીધાં	„	૨૪૫ એકર.
૧ ધન ગજ	„	૮ ધન ફુટ.
૧ કચ્છી લાખાસાઈ ગજ	ઐટલે	૨૬૧ ઇંચ.
૧ કચ્છી સુતારી ગજ.	„	૨૩ ઇંચ.
૧ કચ્છી હથી	„	૧૮ ઇંચ.
૧ દોરી (કચ્છી)	„	૧ વસો.
૧ ગજ સુતારી (કચ્છી)	„	૧ કરમ.
૪૦૦ કરમ. ચોરસ.	„	૧ વીધું.
૩૬૦૦૦ ચોરસ ગજ સુતારી (કચ્છી)	„	૧ વીધું.

કાળા ફરીક.

૧ સેકન્ડ	ઐટલે	૨૧૧ વિપજ.
૧ મીનીટ	„	૨૧૧ પજ.
૧ અવર	„	૨૧૧ ધડી.
૩ કલાક	„	૧ પહોર.

રાસાઈ કોરીમાંથી મુંબઈ ચલાવી રૂપેઆ કરવાના કોઠા (ભાવ કોરી ૩૭૯ ના રૂ. ૧૦૦).

નોંધપાત્ર	રૂપીયા.		પાંચા. ૧૭	રૂપીયા.		પ્રોફી	રૂપીયા.		પ્રોફી	રૂપીયા.		રૂપીયા.	
	રૂ.	પે.		રૂ.	પે.		રૂ.	પે.		રૂ.	પે.	રૂ.	પે.
૧	૦	૦	૧	૦	૦	૧	૦	૦	૧	૦	૦	૧૨	૨
૨	૦	૦	૨	૦	૦	૨	૦	૦	૨	૦	૦	૧૨	૨
૩	૦	૦	૩	૦	૦	૩	૦	૦	૩	૦	૦	૧૨	૨
૪	૦	૦	૪	૦	૦	૪	૦	૦	૪	૦	૦	૧૨	૨
૫	૦	૦	૫	૦	૦	૫	૦	૦	૫	૦	૦	૧૨	૨
૬	૦	૦	૬	૦	૦	૬	૦	૦	૬	૦	૦	૧૨	૨
૭	૦	૦	૭	૦	૦	૭	૦	૦	૭	૦	૦	૧૨	૨
૮	૦	૦	૮	૦	૦	૮	૦	૦	૮	૦	૦	૧૨	૨
૯	૦	૦	૯	૦	૦	૯	૦	૦	૯	૦	૦	૧૨	૨
૧૦	૦	૦	૧૦	૦	૦	૧૦	૦	૦	૧૦	૦	૦	૧૨	૨
૧૧	૦	૦	૧૧	૦	૦	૧૧	૦	૦	૧૧	૦	૦	૧૨	૨
૧૨	૦	૦	૧૨	૦	૦	૧૨	૦	૦	૧૨	૦	૦	૧૨	૨
૧૩	૦	૦	૧૩	૦	૦	૧૩	૦	૦	૧૩	૦	૦	૧૨	૨
૧૪	૦	૦	૧૪	૦	૦	૧૪	૦	૦	૧૪	૦	૦	૧૨	૨
૧૫	૦	૦	૧૫	૦	૦	૧૫	૦	૦	૧૫	૦	૦	૧૨	૨

[illegible]

Lalji Mevada

બહેર ખબર.

નીચે લખેલી ચોપડીઓ મુંદ્રામાં અમારી પાસેથી તથા શા. દેવજી કરમશી પાસેથી. માંડવીમાં— બુકસેલર જીવરામ હરીશંકર પાસેથી, તથા બુકસેલર ખીમરાજ ચાંપસી પાસેથી. ભુજમાં—બુકસેલર ઉ- પાધ્યા હરીરામ પ્રભુરામ પાસેથી, અથવા વખતે દરબારી બુક ડેપોમાંથી મળશે. તે સિવાય ફેટલાક રા. તાલુકા સ્કૂલ માસ્તરો પાસેથી પણ મળશે. જ- થાપધ મંગાવનારને સેંકડે પંદર ઢકા કમીશન આ- પવામાં આવશે. ટપાલ ખરચનો અરધો આનો વધારે પડશે, પણ પચાશ કરતાં વધારે મંગાવના- રને ટપાલ ખરચ અમારા તરફથી આપવામાં આવશે.

કો. ટી. ત્રાં.

કચ્છી લેખાં ભાગ પહેલો ૦—૮—૦
કચ્છી લેખાં ભાગ બીજો ૦—૧૨—૦
કચ્છમાં દસ્તાવેજ તો.નામું લખવાની પદ્ધતિ ૧—૮—૦
કચ્છી કોષ્ટકો ૦—૪—૦

ઉપર લખેલી ચોપડીઓ સિવાય ગુજરાતી પહે- લીથી તે સાતમી ચોપડી સુધીના અર્થો સારા કમીશને મળશે. કાગળ પત્રનો વહેવાર શા. દેવજી કરમશી (ઢેકાણું મુંદ્રા કન્યાશાળા સામે) સાથે રાખવાથી અમને પહોંચશે. નોટપેડ કાગળ લીધામાં નહીં આવે.

કચ્છ-મુંદ્રા. } (સહી.) હરજીવન મેમજી પટેલ.
તા. ૧-૧-૮૯ } ઠે. સર્જવારી શેરી-ઠાકર કરસનજી
શામજીને ઘેર.

Lalji Mevada